

Universitätsbibliothek Wuppertal

M. Tullii Ciceronis Orationes diligentius recognitae & aptiore serie repositae

Cicero, Marcus Tullius

Lutetiae Paris, 1522

Accusationis in C. Verrem liber V. Oratio VIII.

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-431](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-431)

Actio. V.

ACCUSATIONIS IN C. VERREM LIBER. V. ORATIO. VIII.

Actio. V. q̄
& Frumen-
taria dicit̄
a Nonio
Marcello.

Religio of-
ficii.

L. Crassus.

Onus.

Nūc iam.

Inimicitia
rū causa.

Decresset.
Virilis ps.

MNES qui alterum Iudices nullis impulsis inimicitis, nulla priu-
tim lesi iniuria, nullo premio adducti, in iudiciū Reip. causa vocat̄,
providere debēt, nō solum quid oneris in presentia tollant, sed etiā
quantū in omnē vitā negotiū suscipere conētur. Legē em̄ sibi ipsi in-
dicunt innocētiē, continētiē, virtutūq; omnium, qui ab altero ratio-
nem vitę reposcunt: atq; eo magis, si id, vt ante dixi, faciūt nulla re
cōmoti alia, nisi vtilitate cōmuni. Nā qui sibi hoc sumpsit, vt cor-
rigat mores aliorū, ac peccata reprehendat, q̄ huic ignoscat, si qua
in re ipse ab religione officii declinat: Quapropter hoc etiā ma-
gis ab oībus eiusmodi ciuis laudādus, ac diligendus est, qui nō solū
Reipu. ciuē improbū remouet, verū etiā se ipsum eiusmodi fore p̄fiteat, ac p̄stat, vt sibi nō mo-
do cōmuni volūtate virtutis, atq; officii, sed etiā, vt quadā magis necessaria ratione recte sit,
honesteq; viuendū. Ita hoc Iudices ex hoīe clarissimo, atq; eloquētissimo L. Crasso sepe audi-
tū est, cū se nullius rei tā p̄nitere diceret, q̄ q̄ C. Carbonē vnq; in iudiciū vocauisset. Minus
enim liberas oīm voluntates rerū habebat, & vitā suā pluribus, q̄ vellet, obseruari oculis ar-
bitrabat. Atq; ille his p̄fidiis ingenii, fortunęq; munit̄, tamē hac cura cōrinebat, quā sibi nō
dū confirmato cōsilio, sed ineūte etate susceperat. Quo minus etiā perspicitur eorū virtus, &
integritas, qui ad hanc rē adolescentuli, q̄ quā iam firmata etate descēdūt. Illi em̄, anteq̄ po-
tuerūt existimare, quanto liberior vita sit eorū, qui neminē accusarint, gloriā causa, atq; ostē-
tationis accusant. Nos, qui iā & quid facere, & quantulū iudicare possemus, ostendimus, nisi
facile cupiditates nostras teneremus, nunq; ipsimet nobis p̄cederemus istā licentiā, liberta-
tēq; viuendī. Atq; hoc ego plus oneris habeo, q̄ qui ceteros accusarūt (si onus est id appellā-
dū, qd̄ cū letitia feras, ac voluptate) verū tamen hoc ego amplius suscepi, q̄ ceteri, q̄ ita po-
stulatur ab oībus, vt ab iis se absteineāt maxime vitis, in quibus alterū reprehenderūt. Fu-
rē aliquē, aut rapacem accusaris: vitāda tibi semper erit oīs auaritię suspitio. Maleficū quem
p̄iam adduxeris, aut crudelem: cauendum erit semper, nequa in re asperior, aut inhumanior
fuisse videare. Corruptorem, adulterū: prouidendum diligenter, ne qd̄ in vita vestigiū li-
bidinis appareat. Oīa postremo, quę vindicaris in altero, tibi ipsi vehemēter fugienda sunt.

» Eteim non modo accusator, sed ne obiurgator quidē ferendus est is, qui quod in altero vitium
» reprehendit, in eo ipse deprehenditur. Ego in vno homine omnia vitia, quę possunt in ho-
mine perditō nefarioq; esse, reprehendo: nullū esse iudiciū libidinis, sceleris, audacię, qd̄ nō in
vnius istius vita perspicere possitis. Ego in isto reo legem hanc Iudices mihi statuo, viuendū
ita esse, vt isti nō modo factis, dictisq; oībus, sed etiam oris, oculorumq; illa contumacia, ac
superbia, quā videtis, dissimillimus esse, ac semper fuisse videar. Patior nō moleste Iudices, eā
vitā, quę mihi sua sponte antea iucūda fuerit, nūc iā mea lege, & conditione necessariā quoq;
futurā. Et in hoc hoīe sepe a me queris Hortensī, quibus inimicitis, aut qua iniuria adductus,
ad accusandū descenderim? Mitto iā rationē officii mei, necessitudinisq; Siculorū, de ipsis tibi
inimicitis respondeo. An tu maiores vllas inimicitias putas esse, q̄ contrarias hoīm sentē-
tias, ac dissimilitudines studioq;, & volūtatu? Fidē sanctissimā in vita q̄ putat, potest ei nō ini-
micus esse, qui Questor Cōsulem suum, consiliis commissis, pecunia tradita, rebus omnibus
creditis spoliare, relinquere, prodere, oppugnare ausus sit? Pudorem & pudicitiam qui colit,
potest animo equo istius quotidiana adulteria, meretriciam disciplinam, domesticum lenoci-
nium videre? Qui religiones deorū immortalium retinere vult, ei, qui fana spoliari omnia, qui
ex Thensarum orbitis p̄dari sit ausus, inimicus nō esse qui potest! Qui iure equo omnes
putat esse oportere, is tibi nō infestissimus sit, cū cogitet varietatē, libidinēq; decretorū tuo-
rum? Qui fociorū iniuriis, puinciarūq; incōmodis doleat, is in te nō expilatiōe Asię, vexatio-
ne Pamphylię, squalore & lachrymis Sicilię cōcitetur? Qui ciuū Ro. iura, ac libertatem fan-
ctam apud oīes haberi vult, is nō tibi plus etiā, q̄ inimicus esse debeat, cū tua verbera, cū se-
cures, cū cruces ad ciuū Ro. supplicia fixas recordēt! An si qua i re cōtra rē meā decreisset ali-
quid iniuria, iure me ei inimicū esse arbitrarer: cum omnia contra omnium bonorū rē, cau-
sam, rationē, vtilitatem, voluntatemq; fecerit, quaris cur ei sim inimicus, cui Po. Ro. infestus
sit: qui p̄sertim plus etiam q̄ pars virilis postulat, p̄ voluntate Populi Ro. oneris, ac mune

ris suscipere debeam. Quid illa, quæ leuiores videtur esse, non cuiusuis animi possunt mouere: quæ ad tuam ipsius amicitiam, ceterorumque omnium maiorum, atque nobilium, faciliorem aditum istius habet nequitia, & audacia, quam cuiusque nostrum virtus, & integritas. Odistis hominum nouorum industrias, despicitis eorum frugalitatem, pudorem contemnitis: ingenium vero, & virtutem depressam extinctamque cupitis: Verrem amat: ita credo, si non virtute, non industria, non innocentia, non pudore, non pudicitia, at sermone, at literis, at humanitate eius delectamini. Nihil horum est, contraque sunt omnia, cum summo dedecore ac turpitudine, tum singulari stultitia, atque inhumanitate oblita. Huic homini si cuius domus patet, utrum ea patere, an hiare, ac poscere aliquid videtur: hunc vestri ianitores, hunc cubicularii diligunt: hunc liberti vestri, hunc serui, ancilleque amant: hic cum venit, extra ordinem vocatur, hic solus introducitur, ceteri sepe frugalissimi homines excluduntur. Ex quo intelligi potest, eos vobis esse charissimos, qui ita vixerunt, ut sine vestro presertim esse non possint. Quid hoc cuique ferendum putas esse: nos ita viuere in pecunia tenui, ut presertim nihil acquirere velimus: ut dignitatem nostram, populique Romani beneficia non copiam, sed virtute tueamur: istum rebus omnibus vinctis ereptis, impune eludentem, circumfluere, atque abundare: huius argenteo domos vestras, huius signis, & tabulis fori, comitiisque ornari: presertim cum vos vestro Marte his rebus omnibus abundetis: Verrē esse, qui vestras villas suis manibus ornet: Verrē esse, qui cum L. Mummio certet: ut plures hic sociorum vrbes, quam ille hostium spoliasset videatur: plures hic solus villas ornamentis sanorum, quam ille sana spoliis hostium ornasse. & is erit ob eam rem vobis charior, ut ceteri libentius suo periculo vestris cupiditatibus seruiant. Verum hec dicentur alio loco, & dicta sunt. Nunc proficiscemur ad reliqua, si pauca ante erimus a vobis Iudices deprecari. Superiore omni oratione perattentos vestros animos habuimus. Id fuit nobis gratum admodum, sed multo erit gratius, si reliqua voletis attendere, propterea quod in his omnibus, quæ antea dicta sunt, erat quedam ex ipsa varietate, ac nouitate rerum, ac criminum delectatio. Nunc tractare causam instituumus frumentariam: quæ magnitudine iniuriæ fere criminibus ceteris antecellit: iucunditatis in agendo, & varietatis minus habebit: vestra autem auctoritate, & prudentia dignissimum est Iudices, in audiendo diligentiam non minus religioni tribuere, quam voluptati. In hac causa frumentaria cognoscenda, hec vobis proponite Iudices, vos de rebus, fortunisque Siculorum omnium, de ciuibus Romani qui arant in Sicilia, bonis, de vectigalibus a maioribus traditis, de vita victuque Populi Romani cognituros. Quæ si magna, atque adeo maxima vobis videtur, quam varie, & quam copiose dicantur, expectare nolite. Neminem vestrum preterit Iudices, omnem utilitatem, opportunitatemque provincie Sicilie, quæ ad comoda Populi Romani adiuncta sit, consistere in re frumentaria maxime: in ceteris rebus adiuuamur ex illa provincia, hac vero alimur, ac sustinemur. Ea causa tripertita Iudices erit in accusatione. Primum enim de Decumano, deinde de empto dicemus frumento, postremo de estimato. Inter Sicilia ceterasque provincias Iudices in agrorum vectigalium rationibus hoc interest, quod ceteris, aut impositum vectigal est certum, quod stipendiarium dicitur, ut Hispanis, & plerisque Pœnorum, quasi victorie premium ac poena belli: aut censoria locatio constituta est, ut Asia, lege Semproniana. Sicilie ciuitates sic in amicitiam, si deque recepimus, ut eodem iure essent, quo fuissent: eadem conditione Populi Romani parent, qua suis antea paruissent. Per pauca Sicilie ciuitates sunt bello a maioribus nostris subactæ, quarum ager cum esset publicus Populi Romani factus, tamen illis est redditus. is ager a Censoribus locari solet. Foederate ciuitates duæ sunt, quarum decumam venire non soleant, Mamertina & Taurominitana: quinque preterea sine foedere immunes ciuitates, ac libere, Centuripina, Halesina, Segestana, Halicyensis, Panormitana. Preterea omnis ager Sicilie ciuitatum decumanus est, itemque ante imperium Populi Romani ipsorum Siculorum voluntate, & institutis fuit. Videte nunc maiorum sapientiam, qui, cum Siciliam tam opportunum subsidium belli, atque pacis ad Rem publicam adiunxissent, tanta cura Siculos tueri, & retinere voluerunt, ut non modo eorum agris vectigal nouum nullum imponerent, sed ne legem quidem venditionis decumarum, neue vendundis aut tempus, aut locum commutarent, ut certo tempore anni, ut ibidem in Sicilia, denique ut lege Hieronica venderent. Voluerunt eos in suis rebus ipsos interesse: eorum animos, non modo lege noua, sed ne nomine quidem legis nouo commoueri. Ita decumas lege Hieronica semper vendendas censuerunt, ut iis iucundior esset muneris illius functio, si eius regis qui Siculis charissimus fuit, non solum instituta commutato imperio, verum etiam nomen maneret. Hoc iure ante Verrem Pretorem Siculi semper vsi sunt: hic primus instituta omnium, consuetudinem a maioribus traditam, conditionem amicitie, ius societatis, commuelere, & commutare ausus est. Qua in re primum illud reprehendo, & accuso, cur in re tam veteri

Ianitores.

Cubicularii.

Decumano.

Sicilie.

Vestro.

Marte.

Qui ipsi.

Iudices.

Deprecari.

a vobis.

Preterit.

Frumenta.

ria causa.

tripertita.

Stipendi-

arium vectigal.

Decumana.

nus ager.

Lex Hiero-

nica.

Actio. V.

ri, tam vsitata quicq̄ noui feceris: ingenio aliquid assecutus es: tot Homines sapiētissimos, q̄ illam prouinciā ante te tenuerūt, prudētia cōsilioq̄ vicisti: Est tuū, est ingenii prudētięq̄ tue, do hoc tibi, & cōcedo: scio te Romę cū Prętor esses, edicto tuo possessiōes hereditatū ad alios nos: a primis heredibus, ad secūdos: a legibus, ad libidinē tuam transfuisse: scio te edicta superiorū oīm correxisse, & possessiōes hereditatū non secundū eos qui proferrent, sed secundum eos qui dicerent testamentū factum, dedisse: easq̄ res nouas abs te prolatas, & inuētas, magno tibi quęstui fuisse scio. Eundēq̄ te meminī Censorias quoq̄ leges in sartis tectis exigēdis, tollere, & cōmutare, ne is redimeret, cuiā res esset: ne pupillo tutores, propinquitq̄ cōsulerent, quo minus fortunis oībus euerteretur, exiguā diem p̄finiri op̄ri, qua ceteros ab negotio excluderes, ipse in tuo redemptore nullā certam diē obseruares. Quāobrē nouā legem te in decumis statuissē non miror, hoīem in edictis p̄toris, in Censoriis legibus, tā prudētē, tam exercitatū. Nō inquā miror, te aliqd̄ excogitasse: sed q̄ tua spē, iniussu Populi, sine Senatus auctoritate, iura prouincię Sicilię mutaris, id reprehēdo, id accuso. L. Octauio & C.

Redēptor. Si Cottę cōsulibus Senatus permittit, vt vini, & olei decumas, & frugū minutarum, quas ante te quęstores in Sicilia vendere cōsueissent, Romę vēderent, legēq̄ his rebus, quā ip̄s videretur edicerent. Cū locatio fieret, publicani postularunt, quāsdā res vt ad legē adderent, neq̄ tamē a Censoriis ceteris legibus recederent. Cōtradixit is, qui casu tū Romę fuit, tu⁹ hospes Verres, hospes inquā, & familiaris tuus Sthenius hic Thermitan⁹: cōsules causam cognouerūt: cū viros primarios, atq̄ amplissimos ciuitatis multos in consiliū aduocassent, de consiliū sententia p̄nunciarunt, se lege Hieronica vendituros. Ita ne vero: prudētissimi viri, summa auctoritate p̄diti, quibus Senatus legū dicendarū in locandis vectigalibus oēm potestātē p̄ miserat, Populusq̄ Ro. idē iusserat, Siculo vno recusante, cū amplificatione vectigaliū, nomē Hieronicę legis mutare noluerunt: tu homo minimi consiliū, nullius auctoritatis, iniussu populi, ac Senatus, tota Sicilia recusante, cū maximo detrimēto, atq̄ adeo exitio vectigaliū, totā Hieronicā legē sustulisti: At quā legē corrigi Iudices, atq̄ adeo totā tollit: acutissime, ac diligentissime scriptā, quę oībus custodiis subiectū aratorē Decumano tradit, vt neq̄ in segetibus, neq̄ in aris, neq̄ in horreis, neq̄ in amouēdo, neq̄ in asportando frumēto, grano vno posset arator sine maxima poena fraudare Decumanū. Scripta lex ita diligenter est, vt eū scripsisse appareat, qui alia vectigalia non haberet: ita acute, vt Siculū: ita seuerē, vt Tyrānum: qua lege Siculis tamen arare expediret. Nā ita diligenter constituta sunt iura Decumani, vt tamen ab inuito aratore plus decuma non possit auferri. Cū hæc essent ita constituta, Verres tot annis, atq̄ adeo seculis inuentus est, qui hæc nō cōmutarit, sed euerterit: eaq̄, quæ iā diu ad salutē sociorū, vtilitatēq̄ Reip. cōposita, cōparataq̄ essent, ad suos ip̄robissimos q̄stus conuerterit: qui primū certos instituerit, nomine Decumanos, te vera ministros, ac satellitates cupiditatū suarū: p̄ quos ostendā sic prouinciā per trienniū vexatā, atq̄ vastatā Iudices, vt eam multis annis multorū innocentia, sapientięq̄ recreare nequeamus. Eorū omniū, qui Decumani vocabantur, princeps erat Q. ille Apronius, quē videris, de cuius improbitate singulari, grauissimarū legationum querimonias audistis. Aspicite Iudices vultū hoīs, & aspectum: & ex ea contumacia, quā hic in pditis rebus retinet, illos eius spiritus Sicilienses quos fuisse putetis, cogitate, ac recordamini. Hic est Apronius, quē, in prouincia tota Verres cū vndiq̄ nequissimos hoīes conquississet, & cum ip̄se secum sui similes duxisset nō parum multos, nequitia, luxuria, audacia, sui simillimum iudicauit. Itaq̄ istos inter se p̄breui tempore, nō res, nō ratio, nō cōmendatio aliqua, sed studiorum turpitudine, similitudoq̄ coniunxit. Verris mores improbos, impurosq̄ nostis: fingite vobis, si potestis, aliquem, qui in omnibus istis rebus par ad oīm flagitiorum nefarias libidines esse possit. Is erat Apronius ille, qui, vt ip̄se non solū vita, sed etiam corpore, atq̄ ore significat, imēsa aliqua vorago est, aut gurges vitiorum, turpitudinūq̄ oīm. Hunc in oībus stupris, in fanorum expilationibus, hunc in impuris conuiuīs principem adhibebat: tantamq̄ habebat morū similitudo coniunctionē, atq̄ concordiam, vt Apronius, qui aliis inhumanus, ac barbarus, isti vni commodus, ac disertus videretur: vt, quem omnes odissent, neq̄ videre vellent, sine eo iste esse nō posset: vt, cum aliis ne conuiuīs qdem iisdem, qbus Apronius: hic iisdē etiā poculis vteretur: postremo vt odor Apronii teterrimus oris, & corporis, quem, vt aiunt, ne bestię qdem ferre possent, vni isti sua uis, & iucundus videretur. Ille erat in tribunali proximus, in cubiculo solus, in conuiuio dominus: ac tum maxime, cum accubante p̄textato p̄toris filio, in conuiuio saltare nudus

Redēptor.

Decimę Si cilia.

Fruges minutę.

Quā ip̄s videretur.

Decumani

Gurges vitiorū.

Ne bestię qdem ferre possent.

coeperat. Huc, uti dicere institui, principem Verres ad evertendas fortunas aratorum, vexandas, diripiendasque esse voluit: huius audaciae, nequiae, crudelitati, fidelissimos socios optimosque civis scitote hoc Praetor traditos Iudices, atque addictos fuisse, novis institutis, & edictis, tota Hieronica lege (quae admodum antea dixi) reiecta & repudiata. Primum edictum Iudices audite praclarum: quantum Decumanus edidisset aratorem sibi decumam dare oportere, ut tantum arator Decumano dare cogeret. quomodo? Quantum poposcerit Apronius, dato, quid est hoc? Vtrum Praetoris institutum in socios, an in hostes victos insani edictum, atque imperium tyranni? ego tantumdem, quantum ille poposcerit: poscet omne quantum & arauero, quid omne? Plus immo etiam, inquit, si volet, quantum? quid censes? Aut dabis, aut contra edictum fecisse danabere. Per deos immortales quod est hoc? verisimile enim non est, sic mihi persuadeo Iudices: tametsi omnia in istum hominem convenire putetis, tamen hoc vobis falsum videri. Ego, non cum hoc tota Sicilia diceret, tamen affirmare non audeo, si haec edicta non ex ipsius tabulis totidem verbis recitare possem: sicuti faciam, da quae scribam, recitet ex codice. Recita edictum de possessione. Negat me recitare totum, nam id nutu significare videtur, quid praetereo? an illud ubi caues tamen Siculis, & miseros respicis aratores? Dicis, in te in Decumanum, si plura sustulerit quam debitum sit, in octuplum iudicium daturum esse. Nihil mihi placet praetermitti, recita hoc quoque, quod postulat totum. Recita edictum, de iudicio in octuplum. Iudicio ut arator Decumanum persequatur: miserum, atque iniquum ex agro homines traduci in forum: ab aratro ad subsellia: ab usu rerum rusticarum, ad insolitam litem, atque iudicium, cum omnibus in aliis vectigalibus, Aesiae, Macedoniae, Hispaniae, Galliae, Africae, Sardiniae, ipsius Italiae, quae vectigalia sunt: cum in his inquam, rebus omnibus publicanus petitor, ac pignerator, non ereptor, neque possessor soleat esse, tu de optimo, de iustissimo, de honestissimo genere hominum, hoc est de aratoribus, ea iura constituebas, quae omnibus aliis essent contraria. Vtrum est equus Decumanum petere, an aratorem petere? iudicium integra re, an perditam fieri? eum, qui manu quaesierit, an eum qui digito licitus sit, possidere? Quid quod in singulis iugis arant, quod ab opere ipsi non recedunt, quo in numero magnus ante te praetorem numerus, magna multitudo Siculorum fuit, quid facient? cum dederint Apronio, quod poposcerit, relinquunt arationes: relinquunt larum familiarum suum: veniunt Syracusas: ut te praetore videlicet, equo iure Apronium delicias, ac vitam tuam iudicio recuperatorio persequantur? Verum esto, reperiet aliquis fortis, experies, arator, quod cum tantum dederint Decumano, quantum ille deberi dixerit, iudicio repetat, & poenam octupli persequatur. expecto vim edicti, severitatem Praetoris, faueo aratori, cupio octupli dari Apronium, quod tandem postulat arator: nihil, nisi ex edicto iudicium in octuplum, quod Apronio? non recusat, quod Praetor: iubet Recuperatores reicere decurias, scribam? quas decurias, de cohorte mea reiciet? quod? ista cohors quorum hominum est? Volusii aruspices, & Corneli medici, & horum canum, quos tribunal meum videt labere. Nam de conventu nullum unquam iudicium, nec recuperatorem dedit: iniquos Decumanus oes dicebat esse, quod unam agrum glebam possiderent, veniendum erat ad eos contra Apronium, qui nondum etiam Aproniani convivii crapulam exhalassent. O praclarum, & commemorandum iudicium. O severum edictum. O tutum periculum aratorum. Atque ut intelligatis cuiusmodi ista iudicia in octuplum: cuiusmodi, istius de cohorte Recuperatores existimati sint: sic attendite. Ecquem putatis Decumanum hac licentia permisit, ut tantum ab aratore, quantum poposcisset, auferret, plus quam deberet poposcisse: considerate cum vestris animis vosmetipsi, ecquem putetis: praesertim cum id non solum sine avaritia, sed etiam imprudentia accidere potuerit. multos necesse est. At ego omnes dico, plus quam decumas abstulisse. Cedo mihi unum ex triennio Praeturae tuae, qui octupli damnatus sit. Damnatus: immo vero in quem iudicium ex edicto tuo postulatum sit. Nemo erat videlicet aratorum, qui iniuriam sibi factam queri posset: nemo Decumanorum, qui grano amplius, sibi quam deberetur, deberi professus esset. Immo vero contra, rapiebat, & asportabat quantum a quoque volebat, Apronius: omnibus autem locis aratores spoliati, ac vexati querebantur: neque tamen vllum iudicium reperietur. Quid est hoc? viri fortes, honesti, gratiosi, tot Siculi, tot Equites Romae ab homine nequissimo, ac turpissimo lesi, poenam octupli sine vlla dubitatione commissam non persequantur? quae causa? quae ratio est? vna illa Iudices, quam videtis, quod ultro etiam illusos, se, & irritos ab iudicio discessuros videbant. Etenim quod esset iudicium: cum e Verri turpissimo flagitiosissimoque comitatu tres recuperatorum nomine assedisent, assede istius, non a patre ei traditi, sed a meretricula commediti: Ageret videlicet cum arator: nihil sibi frumenti ab Apronio relictum, bona sua etiam direpta, se pulsatum, verberatumque, diceret. Conferret viri boni capita: de comestatione loquerent inter se, ac de mulierculis, si quas a Praetore abeuntres possent deprehendere: res agi

Crapulam
exhalassent

Assede.

Vnguētis
oblitus.

Tlynceus.

videre. Surrexisset Apronius, noua dignitas publicani, nō vt Decuman⁹ squaloris plenus, ac pulueris, sed vnguētis oblitus, vino, vigiliisq; languidus: oīa primo motu, ac spiritu suo vini, vnguētis, corporis odore complexisset: dixisset hęc, quę vulgo dicere solebat, nō se decumas emisse, sed bona, fortunaq; aratorū: nō se Decumanū esse Aproniū, sed Verrem alterū, dominū illoꝝ, ac tyrānum. Quę cū dixisset, illi viri optimi de cohorte istius Recuperatores, nō de absoluēdo Apronio deliberarent, sed quęrent, quomodo petitorē ipsum Apronio permississent, vt quantū vellet, posceret: quātū poposcisset, auferret. Hoc tibi defensionis ad iudiciū tuū comparabas: habuisse te edictū, Recuperatores daturū in octuplum: Si mēhercule ex omni copia cōuentus Syracusani splendidissimorū hominū, honestissimorūq; faceres potestatem aratori, nō modo reiciendi, sed etiā sumēdi Recuperatores, tamē hoc nouū genus in iurię ferre nemo posset, te cū tuos oēs fructus publicano tradidisses, & rem de manibus amississes, tum bona tua repetere, ac persequi lite, atq; iudicio: Cū vero verbo iudiciū fit in edicto, re quidē vera tuoꝝ comitum hominū nequissimorū collusio cū Decumanis sociis tuis, atq; adeo procuratoribus, tamē audes illius iudiciū mentionē facere: præsertim cum id nō modo oratione mea, sed etiā re ipsa refellatur: cū in tantis incōmodis aratorū, iniuriisq; Decumanorū, nullū ex isto præclaro edicto nō modo factū, sed ne postulatum qdem iudiciū inueniatur. Erit tamē in aratores lenior, q̄ videtur. Nā qui in Decumanos octupli iudiciū se daturum edixit, idem habuit in edicto, se in aratorē in quadruplū daturum. Quis hūc aude dicit aratoribus infestū, aut inimicū fuisse: quāto lenior est, q̄ in publicanū, edixit, vt qd Decumanus edidisset, sibi dari oportere, id ab aratore Magistratus Siculus exigeret, quid dereliquit iudiciū, qd in aratorē dari posset? Nō malum est, inqt, eē istam formidinē, vt cū exactū sit ab aratore, tamē ne se cōmoueat, reliquus metus iudiciū sit. Si iudicio a me vis exigere, remoue Siculū magistratū, si hanc vim adhibes: qd opus est iudicio? Quis porro erit, q nō malit Decumanis tuis dare qd poscerent, q̄ ab asseclis tuis quadruplū condēnari? Illa vero p̄clara est clausula edicti, q̄ omnīū controuersiarū, quę essent inter aratorem, & Decumanum, si vter velit, edicit se Recuperatores daturū. Primū quę potest esse controuersia, cum is qui petere debet, aufert: & cū is nō quantū debetur, sed quantū cōmodum est, auferat: ille autē unde ablatū est, iudicio suū recuperare nullo modo potest: Deinde in hoc homo Tlynceus, etiā callidus, ac veterator esse vult, q̄ ita scribit: si vter volet, Recuperatores dabo. Quę lepide se furari putat: vtrūq; facit potestatem. Sed vtrū ita scripserit, si vter volet, an si Decumanus volet, nihil interest. Arator. n. tuos istos recuperatores nunq̄d volet: Quid illa cuiusmodi sunt, quę ex tempore ab Apronio admonitus, edixit? Q. Septitio honestissimo hoīe, equiteq; Ro. resistente Apronio, & affirmāte se plus decuma nō daturū, exoritur peculiare edictū repentīnū, ne quis frumentum de area tolleret, anteq̄ cum Decumano pactus esset. Ferebat hanc quoq; iniquitatem Septitius, & imbrī frumentum corrumpi in area patiebatur, cum illud edictum repente vberrimū, & questuosissimū nascitur, vt ante Calē. Sext. oēs decumas ad aquā deportatas haberent. Hoc edicto, nō Siculi (nā eos quidē iā superioribus edictis satis pdiderat, atq; afflixerat) sed isti ipsi Equites Ro. qui suū ius retinere se cōtra Aproniū posse erāt arbitrati, splendidi hoīes, & aliis Prætoribus gratiosi, vincī Apronio traditi sunt. Attēdite em̄ cuiusmodi edicta sunt. Ne tollat inqt ex area, nisi erit pactus. Satis hęc magna vis est, ad inique paciscēdū. Malo. n. plus dare, q̄ nō mature ex area tollere. At ista vi Septitium, & nōnullos Septitii similes nō coercet, q̄ ita dicūt, nō tollā potī⁹, q̄ paciscor. his hoc apponit. Deportatū habeas ante Cal. sextilis. Deportabo igiē. Nisi pact⁹ eris, nō cōmouebis, sic deportādi dies præstituta tollere cogebat ex area: cohibitiō tollēdi, nisi pactus eēt, vim adhibebat pactioni, nō volūtatē. Iā vero illud nō solū cōtra legē Hieronicā, nec solū cōtra cōsuetudinē superiorum, sed etiā cōtra oīa iura Siculoꝝ, quę habēt a Senatu Po. q; Ro. ne extra suū forū vadimonium pmittere cogātur. Statuit iste, vt arator Decumano, quo vellet Decumanus, vadimonium promitteret: vt hic quoq; Apronio, cū ex Leontino vsq; Lilybēū aliquē vadaretur ex miseris aratoribus, calumniādi questus accederet. Quę illa fuit ad calumniā singulari cōsilio reperia ratio, q̄ edixerat, vt aratores iugera sationū suarum profiterētur. Quę res cū ad pactiones iniquissimas magnā vim habuit, sicut ostendemus, nec ad vllā vtilitatē Reip. pertinuit, tum vero ad calumnias in quas omnes inciderent, quos vellet Apronius, vt em̄ quisq; contra voluntatem eius dixerat, ita in eū iudiciū de p̄fessione iugerum postulabatur. Cuius iudiciū metu magn⁹ a multis frumētī numerus ablati, magneq; pecunię coactę sunt. Nō quo iuge

rum numerū vere p̄fiteri esset difficile, aut amplius etiā p̄fiteri. (Quid, n. in eo periculi esse posset?) sed causa erat iudicii postulādi, q̄ ex edicto p̄fessus nō eēt. iudiciū autē qd fuerit isto Pr̄tore, si quē cohors, & q̄ comitat⁹ fuerit, meministis, scire debetis. Quid igit̄ est qd ex hac iniquitate nouorum edictorum intelligi velim Iudices: iniuriam ne factā sociis: at videtis, auctoritatē superiorū repudiātā: nō audebit negare, tantū Aproniū isto Pr̄tore potuisse: confiteatur necesse est. Sed vos fortasse, qd vos lex cōmonet, id in hoc loco queretis: num quās ex hisce rebus pecunias cepit. Docebo cepisse maximas, omnesq̄ eas iniquitates, de quibus antea dixi, sui questus causa cōstituisse cōuincā, si prius illud ppugnaculū, quo cōtra oēs meos impetus vsurū se putat, ex defensione eius deiecerō. Magno, inquit, decumas vēdidī. Quid ais: an tu decumas homo audacissime, atq̄ amētissime vēdidisti: tu partes eas, quas te S. P. Q. R. voluit: an fructus integros, atq̄ adeo bona, fortunāq̄ aratorū oēs vēdidisti? Si palā p̄tore iussu tū p̄dicasset, nō decumas frumētī, sed dimidiās venire partes, & ita emptores accessissent, vt ad dimidiās partes emēdas, si pluris vēdidisses tū dimidiās, q̄ ceteri decumas, cuiā mirū videret: Quid vero: si p̄tore decumas p̄nūciauit, re vera, hoc est lege, edicto, cōditiōne, plus etiā q̄ dimidiē venierūt, tū hoc tibi p̄clarū putabis, te pluris qd nō licebat, q̄ ceteros qd oportebat, vēdidisse: Pluris vēdidī decumas q̄ ceteri, quibus rebus id assecutus es: innocētia: aspice edē Castoris: deinde, si audes, fac mentionē innocētīe. Diligētia: codicis lītras tui contēplare in Sthenii Themitani noīe: deinde aude te dicere diligentē. Ingenio: qui testes interrogari priore actione nolueris, & iis tacitū os tuū p̄bere malueris, quātūuis & te, & patronos tuos ingeniosos esse dicito. Qua re igit̄ id, qd ais, assecutus es: Magna est em̄ laus, si superiores cōsilio vicisti, posteriorib⁹ exēplū, atq̄ auctoritatē reliquisti. Tibi fortasse idoneus fuit nemo, quē imitarere. at te videlicet inuētorē rerū optimarū, ac principē imitabūtur oēs. Quis aratorū te p̄tore decumā dedit: quis duas: quis nō maximo se affectū beneficio putauit, cū tribus decumis p̄ vna defungeret: p̄tore paucos, q̄ p̄pter societate furtorū tuorū nihil omnino dederūt: Vide inter importunitatē tuā, senatusq̄ bonitatē qd intersit. Senatus, cū tēporibus Reip. cogit vt decernat, vt alterē decumē exigātur, ita decernit, vt pecunia p̄ his decumis soluat aratoribus, vt qd plus sumitur q̄ debetur, idē nō auferri putetur. Tu cū tot decumas nō S. C. sed nouis edictis tuis, nefariisq̄ institutis exigeres, & eriperes, magnū te fecisse arbitrabere, si pluris vēdideris, q̄ L. Hortēsius pater istius Q. Hortēsi, q̄ Cn. Pompeius, q̄ M. Marcellus, q̄ ab equitate, ab lege, ab institutis, nō recesserūt. An tibi vnus anni aut bienniū ratio habēda fuit: salus puincie, cōmoda rei frumentarie, ratio Reip. * satis frumētī ex Sicilia suppeditaret, & aratoribus tamē arare atq̄ agros colere expediret. Quid effecisti: qd assecutus es: vt p̄tore te nescio qd ad decumas accederet, deferēdas arationes, relinquēdasq̄ curasti. Successit tibi L. Metellus. tu innocētior q̄ Metellus: tu laudis, & honoris cupidior: Tibi, n. Cōsultus querebat, Metello paternus honor & auitus negligebat. Multo minoris vēdidit, nō modo q̄ tu, sed etiā q̄ qui ante te vēdiderunt. Quēro si ipse excogitare nō poterat, quēadmodum q̄ plurimo venderet, ne tua qdē recētia p̄ximi p̄toris vestigia p̄sequi poterat, vt tuis p̄claris, abs te principe inuētis, & excogitatis edictis, atq̄ institutis vteretur: Ille vero tum se Metellū minime fore putasset, si te vlla in re imitatus esset, q̄ ab vrbe Roma, qd nemo vnq̄ post hoīm memoriā fecit, cū sibi in prouinciā proficiscendū putaret, līteras ad Siciliē ciuitates misit, per quas hortatur, & rogat, vt arent, vt ferant: in beneficio populi Romani hoc petit aliquanto ante aduētum suū: & simul ostendit se lege Hieronica venditurū, hoc est in omni ratiōe decumarū nihil isti simile facturū. Atq̄ hęc nō cupiditate aliqua scribit adductus, vt in alienā prouinciā mittat līteras ante tēpus, sed cōsilio, ne si tēpus sationis praterisset, granum in prouinciā Sicilia nullū haberemus. Cognoscite Metelli līteras. Recita Epistolā L. Metelli. Hęc lītere Iudices L. Metelli, quas audistis, hoc quantū est, ex Sicilia frumētī hornotini exarauerūt. Glebam cōmossit in agro decumano Siciliē nemo, si Metellus hanc epistolam nō misisset. Quid Metello diuinitus hoc venit in mentē: an ab Siculis, q̄ Romā frequētis sinū cōuenerant, negotiatoribusq̄ Siciliē doctus est: quorū quanti cōuentus ad Marcellos antiquissimos Siciliē patronos, quātū ad Cn. Pompeium Conf. designatū, ceterosq̄ illius puincie necessarios, fieri soliti sint, q̄s ignorat: qd qdem iudiciū nullo vnq̄ de hoīe factū est, vt absens accusaret ab iis palam, quorū in bona, liberosq̄ summū imperiū potestatesq̄ haberet. tāta vis erat iniuriarū, vt hoīes quiduis perpeti, q̄ nō de istius prauitate, & iniuriis deplorare, & conqueri mallent. Quas līteras cū ad oēs ciuitates p̄pe suppliciter misisset Metellus, tamen

Propugnaculum.

Præbere os tacitum.

Hornotini frumentum.

antiquū modū sationis nulla ex parte exequi potuit. Diffugerant em̄ p̄multi, id qđ ostendā: nō solū arationes, sed etiā sedes suas patrias istius iniuriis exagitati reliquerant. Nō mehercule criminis augēdi causa dicā Iudices, sed quē accepi ipse oculis, animoq; sensum, hūc vere apud vos, & vt potero planissime exponā. Nā cū quadriēnio post in Siciliā venissem, sic mihi affecta visa est, vt hęc terræ solent, in qbus bellū acerbū, diuturnūq; versatū est. Quos ego campos antea, collesq; nitidissimos, viridissimosq; vidissem, hos ita vastatos nūc, ac desertos videbā, vt ager ipse cultorē desiderare, ac lugere dñm videret. Herbitensis ager, & Ennensis, Murgērinus, Assorinus, Macharēsis, Agyrinēsis ita relictus erat ex maxima parte, vt nō solū iugerū, sed etiā dominorū multitudinē quēreremus. Aetnēsis vero ager, q̄ solebat esse cultissimus: & qđ caput est rei frumentarię, cāpus Leontinus, cuius antea spes hęc erat, vt cū obfitū vidisses, annonę caritatē nō vererere, sic erat deformis, atq; horridus, vt in vberriimas Sicilię partes Siciliā quēreremus. Labefactarat. n. vehemēter aratores iā superior annus, p̄ximus vero funditus euerterat. Tu mihi etiā audes mentionē facere decumarū: tu in tāta acerbitate, in tot, & tātis iniuriis, cū in arationibus, & in earū rerū iure puincia Siciliā cōsistat, euersis funditus aratoribus, relictis agris, cū in puincia tā locuplete, ac referta non modo rē, sed ne spem qđem vllā reliquā cuiq; feceris, aliqd te populare putabis habere, cum dices te pluris, q̄ ceteros decumas vēdidisse: quasi vero aut Po. Ro. hoc voluerit, aut Senatus hoc tibi mādauerit, vt cū oēs aratorū fortunas decumarū noīe eriperes, in posterum fructu illo, cōmodoq; rei frumentarię Po. Ro. priuares. deinde si quā partē tuę prędę ad summā decumarū addidisses, bene de Po. Ro. meritis viderere. Atq; hęc perinde loquor, quasi in eo sit iniquitas ei⁹ reprehendenda, q̄ p̄pter glorię cupiditatē, vt aliquos summa decumarū vinceret, acerbiorē legē, duriora edicta, interposuerit, oīm superiorū auctoritatē repudiarit. Magno tu decumas vēdidisti, qđ si doceo te nō min⁹ domū tuā auertisse, q̄ Romā misisse decumarū noīe: qđ habet populare rō tua, cū ex puincia Po. Ro. equā partē tu tibi sumpseris, atq; Po. Ro. miseris: Quid si duabus partib⁹ doceo te amplius frumētī abstulisse, q̄ Po. Ro. misisse: tñ ne putamus patronū tuū in hoc crimine ceruiculā iactaturū: & p̄p̄o se ad coronā daturū: Hęc vos antea Iudices audistis, verū fortasse ita audistis, vt auctorem rumorē haberetis, sermonēq; oīm. cognoscite nūc innumerabilē pecuniā frumētario noīe ereptā, vt simul illā quoq; ei⁹ vocē p̄bā agnoscat, q̄ se vno q̄stu decumarū oīa sua pericula redēpturū eē dicebat. Audiūmus hoc iādū Iudices, nego quenq; esse vestrū, qn̄ saxe audierit, socios istius fuisse decumanos, nihil aliud arbitror in istū falso eē dictū ab iis, qui male de isto existimarint, nisi hoc. Nā socii putādi sunt, quos inter res cōmunicata est. Ego rem totā, fortunāq; aratorū oēs, istius fuisse dico. Apromium, Veneriosq; seruos, qđ isto Prę. fuit nouū genus Publicanorū, ceterosq; decumanos, p̄curatores istius quęstus, & p̄nistros rapinarū dico fuisse. Quomodo hoc doces: quomodo ex locutione illa columnarū docui istū esse prędatū: opinor ex eo maxime, q̄ iniquā legē nouā qđ dixisset. Quis. n. vnq; conatus est iura omnia, & cōsuetudinē omnīū cōmutare cū vituperatione, sine quęstu: Pergā atq; insequar longius. iniqua lege vendebas, quo pluris vēderes. cur iam addictis, & venditis decumis, cum iam ad summā decumarū nihil, ad tuū quęstū multum posset accedere, subito atq; ex tēpore noua nascebatur edicta: Nā vt vadimonium Decumano quocūq; is vellet, p̄mitteretur: vt ex area, nisi pactus esset, arator ne tolleret: Calē. sextilibus decumas deportatas haberēt: hęc oīa venditis decumis, anno tertio te edixisse dico. Quę si Reip. causa faceres, in vendūdo essent p̄nunciata: quia tua causa faciebas, qđ erat imprudentia p̄termisum, id quęstu, ac tēpore admonitus reprehēdisti. Illud vero cui probari potest: te sine tuo quęstu, ac maximo quęstu, tantam tuā infamiā, tantū capitis tui, fortunarūq; periculū neglexisse: cū totius Sicilię quotidie gemitus, querimoniasq; audires: cū vt ipse dixisti, reum te fore putares: cū huiusce iudicii discrimē ab opinione tua nō abhorreret: patere tamē aratores indignissimis iniuriis vexari, ac diripi. Profecto qđ es singulari crudelitate, & audacia, tamē abs te totam alienari puinciam, tot honestissimos tibi inimicissimos fieri nolles, nisi hanc rationem, & cogitationem salutis tuę, pecunię cupiditas, ac presens illa pręda superaret. Etenim quoniam summam, & numerum iniuriarum Iudices vobis non possum exponere: sigillatim autem de vniuscuiusq; incommodo dicere infinitum est: genera ipa iniuriarum quęso cognoscite. Nympho est Centuripinus homo nauus, & industrius, experientissimus, ac diligentissimus arator. is cum arationes magnas conductas haberet, (qđ homines etiam locupletes, sicut ille est, in Sicilia facere consueuerunt) easq; magna impen-

Caput rei
frumēta.
cāpus Leō.
In vberri
ma Sicilię
parte.

Aequā atq;
Ceruicula.
Auctorem
rumorem.

Socii qui.

Sigillatim.

Experientissi
mus.

sa, magno instrumēto tueret, tanta ab isto iniquitate oppressus est, vt nō modo arationes re-
 linqueret, sed etiā ex Sicilia p̄fugeret, Romāq; cū multis vna ab isto electis veniret. Fecit vt
 Decumanus Nymphonē vocaret ex edicto illō p̄claro, qđ nullam ad aliam rem nisi ad hu-
 iusmodi quęstus pertinebat, numerū iugerū professum nō esse. Nympho cum se vellet a quo
 iudicio defendere, iste viros optimos Recuperatores dat, eundē illū Medicū Cornelū: is est
 Artemidorus Pergameus, qui in sua patria dux isti quondā, & Magister ad despoliandū Dia-
 nę templū fuit: & Aruspice Volusianū, & Valeriū p̄conē. Nympho anteq̄ plane constitit,
 cōdemnat. Quāti fortasse queritis, nulla erat edicti p̄na certa. Frumētī eius oīs qđ in arēis
 esset. Sic Apronius Decumanus nō decumā debitā, nō frumentū remotū, atq; celatū, sed tri-
 tici septē millia medimnū ex Nymphonis arationibus edicta p̄na, nō redēptionis aliquo iu-
 re tollit. Xenonis Meneni nobilissimī hoīs vxoris fundus erat colono locat⁹. colonus qđ De-
 cumanoꝝ iniurias ferre nō poterat, ex agro p̄fugerat. Verres in Xenonē iudiciū dabat illud
 suū damnatoriū de iugerū professione. Xenon ad se ptinere negabat, fundū elocatū esse dice-
 bat, dabat testes, iudiciū, si pateret iugera eiusmodi fundi esse plura, q̄ colonus esset p̄fessus,
 tum Xenon damnaret. Dicebat ille, nō modo nō arasse se, id quod satis erat, sed nec dñm eius
 esse fundi, nec locatorē: vxorem esse, eā ipsam suū negotium gerere, ipsam locauisse. Defende-
 bat Xenonē homo summo splēdore, & summa auctoritate p̄ditus M. Cossertius. iste nihilo
 minus iudiciū HS. LXXX. dabat. Ille tamen Recuperatores de cohorte latronū sibi parari
 videbat, tamē iudiciū accepturū se esse dicebat. Tū iste magna voce Veneriis imperat, vt Xe-
 nonē audirent: dū res iudicaret, hoīem vt asseruarēt: cū iudicatū sit, ad se adducant. & illud
 simul dixit, se nō putare illū, si p̄pter diuitias p̄nas damnationis cōtemneret, etiā virgas cō-
 temnere. Hac ille vi, & hoc metu adductus, tantū Decumanis, quātū iste imperauit, exoluit.
 Polemarchus est Murgētinus vir bonus, atq; honestus: is cū pro iugeribus quinquaginta, me-
 dimna DCC. decumę imperaretur, qđ recusabat, domū ad istum in ius deductus est: & cū iste
 etiam cubaret, in cubiculū introductus est, qđ nisi mulieri, & Decumano, patebat alii nemi-
 ni. Ibi cū pugnis, & calcibus conscissus esset, qđ DCC. medimnis decidere noluisset, mille pro-
 misit. Ebulides est Grosphus Cēturipinus, homo cū virtute, & nobilitate domi suę, tū etiā
 pecunia princeps: huic homini Iudices honestissimę ciuitatis honestissimo, nō modo frumē-
 ti scitore, sed vitę, & sanguinis tantū relictū esse, quantū Apronii libido tulit. Nam vi, malo,
 plagis adductus est, vt frumētī daret, nō quantū haberet, sed quantū cogere. Softratus, &
 Numenius, & Nymphodor⁹ eiusdē ciuitatis, cū ex agris tres fratres cōsortes profugissent,
 qđ iis plus frumētī imperabat, qđ quantū exararant, hoibus coactis in eorū aratiōes Apronius
 venit, omne instrumētum diripuit, familiā abduxit, pecus abegit. Postea, qđ ad eū Nympho-
 dorus venisset Aetnā, & oraret, vt sibi sua restitueretur, hoīem sibi, ac suspendi iussit in
 oleastro quadā, quę est arbor Iudices in foro, tandiu pependit in arbore socius, amicusq; Po-
 Ro. in sociorū vrbe, ac foro colonus, aratorq; vester, qđ diu voluntas Apronii tulit. Genera
 iādudum innumerabiliū iniuriarū Iudices singulis noībus profero: infinitā multitudinē in-
 iuriarū p̄termitto. Vos ante oculos animosq; vestros tota Sicilia Decumanorū hos impe-
 tus, aratorū direptiones, huius ip̄ortunitatē, Apronii regnū p̄ponite. Cōtempserit Siculos, nō
 duxit hoīes, nec ipsos ad p̄sequēdū vehemētes fore, & vos eorū iniurias leuiter laturos existi-
 mauit. Esto falsam de illis habuit opinioē, imālam de vobis: verūtā cum de Siculis male
 mereret, ciues Ro. coluit, his indulgit, eorū voluntati, & gratię deditus fuit. Iste ciues Ro. at
 nullus inimicior, aut infestior fuit. Mitto vincla, mitto carcerē, mitto verbera, mitto securēs,
 crucē deniq; illā p̄termitto, quā iste ciuibus Romanis testē humanitatis in eos, ac beneuo-
 lentię suę voluit esse: mitto in quā hęc oīa, atq; in aliud dicēdū tēpus reicio: de Decumis, de
 ciuiū Romanorū cōditioē in arationibus disputo. Qui quēadmodū essent accepti Iudices, au-
 distis ex ipsis: bonā sibi erepta esse dixere. Hęc quoniā hmōi casus affuit, ferēda sunt, nihil va-
 luisse equitatē, nihil cōsuetudinē: damna deniq; Iudices nulla tanta sunt, quę nō viri fortes
 magno, & libero animo affecti, ferenda arbitrent. Quid! si Equitibus Romanis non obscuris,
 neq; ignotis, sed honestis, & illustribus manus ab Apronio, isto p̄tore, sine vlla dubitatiōe
 afferebant! Quid expectatis: qđ a me ampli⁹ dicēdū putatis: an id agēdū, vt eo celerius de isto
 trāsigamus, quo maturius ad Aproniū possimus, id qđ ego illi iam in Sicilia pollicitus sum,
 venire! Qui C. Matrinū Iudices summa virtute hoīem, summa industria, summa gratia, Leō-
 tinis in publico biduū tenuit: atq; ab Apronio Iudices hoīem in dedecore nato, ad turpitudinē

Elocatus.

Medimna.

Conscissus
pugnis.Ciuitas ho-
nestissima.Instrumen-
tum.Imallē de
vobis.

Actio. V.

educato, ad Verris flagitia libidinesq; accommodato, Equite Ro. scitote biduū cibo tectoq; p
 hibitū, biduū Leontinis in foro custodiis Apronii retentū, atq; seruatū: neq; ante dimissum
 Depactus ē ad cōdit. q̄ ad cōditiones eius depactus est. Nā qd ego de Q. Lollio Iudices dicā Equite Ro. spectato
 atq; honesto: clara res est, quā dīcturus sum, tota Sicilia celeberrima, atq; notissima. q̄ cū ara
 ret in Aetnensi, cūq; is ager Apronio, cū ceteris agris esset traditus, equestri vetere illa & au
 ctoritate, & gratia fretus, affirmavit, se Decumanis plusq; deberet nō daturū. Refert ei⁹ ser
 mo Apronio. emūero iste ridere, ac mirari Lollium nihil de Matrino, nihil de ceteris rebus
 audisse. mittit ad hoīem Venerios, (hoc quoq; attēdite, apparitores a p̄tore assignatos ha
 buisse Decumanū, si mediocre argumentū videri potest, istū Decumanorū noīe ad suos que
 stus esse abusum) adducit a Veneriis, atq; adeo attrahit Lollius cōmode, cū Apronius e pa
 lestra redisset, & in triclinio, qd̄ in foro Aetne strauerat, decubuisset: statuit Lollius in illo tē
 pestiuo gladiatorū cōuiuio. Nō mehercule que loquor crederē Iudices, tametsi vulg⁹ audie
 ram, nisi mecū ipse senex, cū mihi, atq; huic voluntati accusationis mee lachrymans gratias
 ageret, summa cū auctoritate esset locutus. Statuit, vt dico, Eques Ro. p̄pe annos. LXXX.
 natus in Apronii cōuiuio, cū interea Apronius caput, atq; os suū vngueto perfricaret, qd̄ est
 Lollī inquit: tu nisi malo coactus recte facere nescis! Homo qd̄ ageret, taceret, respōderet, qd̄
 faceret deniq; illa auctoritate, & etate p̄ditus, nesciebat. Apronius interea cenā, ac pocula
 poscebat. serui aut̄ eius, qui & moribus iisdē essent, qbus dominus, & eodē genere, ac loco na
 ti, p̄ter oculos Lollī hec oīa ferebāt. ridere cōuiuē, cachinnari ip̄e Apronius, nisi forte exi
 stimatis, eū in vino, ac luxu nō risisse, q̄ nunc in periculo, ac exitio suo risum tenere nō pos
 sit. Ne multa Iudices, his cōtumeliis scitote Q. Lollīū coactū ad Apronii leges, cōditionesq;
 venisse, Lollius etate, & morbo ip̄ditus ad testimoniū dicendū venire nō potuit. Quid opus
 est Lollio: nemo hoc nescit: nemo tuorū amicorū, nemo abs te iterrogatus, nūc se primū hoc
 dicit audire. M. Lollius filius ei⁹ adolescēs lectissimus p̄sto est, huius verba auditis. Nā Q.
 Lollius eius filius q̄ Calidiū accusauit, adolescēs & bonus, & fortis, & in primis disertus, cū
 Sustinent his iniuriis, cōtumeliisq; cōmotus in Sicilia esset p̄fectus, in itinere occisus est. cuius mortis
 mortis cau causam fugitiui sustinēt: re qdem vera nemo in Sicilia dubitat, quin eo sit occisus, q̄ habere
 sam. clausa nō potuerit sua cōsilia de Verre. Iste porro nō dubitabat, qn̄ is, q̄ antea aliū studio ad
 Clausa cō- ductus accusasset, sibi adueniētī p̄sto eēt futurus, cū esset parētis iniuriis, & domestico do
 filia. lore cōmotus. Iā ne intelligitis Iudices, que pestis, que immanitas in vestra antiquissima, fidelis
 sima, p̄ximaq; puincia versata sit: Iā ne videtis, quā ob cām Sicilia tot hoīm antea furta, rapi
 nas, iniquitates, ignominiasq; perpessa, hoc nō potuerit nouū, ac singulare, atq; incredibile ge
 nus iniuriarū, cōtumeliarūq; ferre: Iā omēs intelligūt cur vniuersa puincia defensorē suē sa
 lutis eū quesuit, cuius iste fidei, diligētīe, perseuerātīe, nulla rōne eripi possit. Tot iudiciis in
 terfuisitis, tot hoīes nocētes, & improbos accusatos, & vestra, & superiorū memoria scitis eē:
 Stripato ecquē vidistis: ecquē audistis: in tantis furtis, in tam apertis, in tanta audacia, tanta impudē
 res. tia esse versatū: Apronius stipatores Venerios secū habebat: ducebat eos circū ciuitates: pu
 blice sibi cōuiuia parari, sterni triclinia etiā in foro iubebat, euocari hoīes honestissimos, nō
 solū Siculos, sed etiā Equites Romanos: vt quocū inire cōuiuū nemo vnq; nisi turpis, ipu
 rusq; voluisset, ad eius cōuiuū spectatissimi, atq; honestissimi viri tenerētur. Hac tu omniū
 mortaliū p̄ligatissime, ac p̄ditissime, cū scires, cū audires quotidie, cū videres, si sine tuo ma
 ximo questu fierēt, cū tāto periculo tuo fieri patereris: atq; cōcederes: & tantū apud te q̄stus
 Apronii, tātū eius sermo inquinatissimus, & blāditiē flagitiosē valuerūt, vt nunq; animū tuū
 cura tuarū fortunarū, cogitatioq; tāgeret: Cernitis Iudices qd̄, & quātū incēdiū Decumano
 rum imperu nō solū per agros, sed etiā per reliquas fortunas aratorū, nō solū p̄ bona, sed etiā
 p̄ iura libertatis, & ciuitatis isto P̄tore puaserit. Videtis p̄dere alios ex arbore, pulsari aut̄
 alios & verberari, porro alios in publico custodiri, destitui alios in cōuiuio, cōdēnari alios a
 Medico, & P̄cone P̄toris, bona tñ interea nihilo min⁹ eorū oīm ex agris auferri, ac diripi.
 Athenio. Quid est hoc? Po. Ro. ip̄riū: Po. Ro. leges: iudicia: socii fideles: puincia suburbana: nōne omīa
 poti⁹ eiusmodi sunt, q̄ si Athenio vicisset, in Sicilia nō fecisset: Nō inquā Iudices esset vllam
 partē istius neq̄tiē fugitiuorū insolentia cōsecuta. Priuatim hoc mō. Quid publice: Ciuitates
 que admodū tractatē sunt: audistis p̄ multa iudicia, & testimonia ciuitatū, & reliquarū audie
 tis. Ac primū de Agyrinēsi populo fidelī, & illustri breuiter cognoscite. Agyrinēsis est in pri
 mis honesta ciuitas Siciliē, hoīm ante hūc P̄torē locupletū, summorūq; aratorū. Eius agrī

decumas cū emisset idē Apronius, Agyriū venit. q̄ cū eo cū apparitorib⁹, minis, ac vi venisset, poscere pecuniā grādem cœpit, vt accepto lucro discederet. Nolle se negotiū quicq̄ habere dicebat, sed accepta pecuniā q̄primū aliam ciuitatem occurrere. Sunt homines Siculi non contemnendī, si per nostros Magistratus liceat, sed hoīes, & satis fortes, & satis plane frugī, ac sobrii, & in primis hac ciuitas de qua loquor Iudices. Itaq̄ hominī in primis improbiſſimo respondent Agyrinenses, sese decumas ei, quemadmodum deberēt, duros: lucrū, cum ille magno p̄sertim emisset, nō addituros. Apronius certiore facit istū, cuiā res erat, qd rei esset: statim tāq̄ cōiuratio aliqua Agyrii cōtra Remp. facta, aut legatus Prætoris pulsatus eēt, ita Agyrio Magistratus, & qnq̄ primū accitū isti⁹ euocatur. Veniūt Syracusas, p̄sto ē Apronius, ait eos ipsos q̄ venissent, cōtra edictū Præ. fecisse. Querēbāt qd: respōdebat, se ad recuperatores eē dicturū. Iste eq̄ſſimus hō formidinē illā suā miseris Agyrinēſib⁹ iniiciebat, recuperatores se de cohorte sua daturū minabāt. Agyrinēſes viri fortissimī, iudiciū se passuros esse dicebāt. Ingerebat iste Artemidorū medicū Cornelii, Pictorē Tlepolemū, & hmōi Recuperatores, quorū ciuis Ro. nemo erat, sed Græci sacrilegi, iāpridē improbi, repēte Cornelii. videbant Agyrinēſes q̄qd ad eos Recuperatores Apronius attulisset, illū p̄facile pbaturū: cōdemnari cū istius inuidiā, infamiāq̄ malebāt, q̄ ad eius cōditiones, pactionesq̄ accedere. querēbāt, quē in verba Recuperatores daret: respōdebat, si pateret aduersus edictū fecisse, quē in iudicio dicturū eē dicebat. Iniquissimis verbis, improbiſſimis recuperatoribus, cōficiari malebāt, q̄ quicq̄ cū isto sua voluntate decidere. Summittebat iste Timarchidē, q̄ moneret eos, si saperent, vt trāsigerent. pernegabāt. Quid ergo: in singulos HS. quinquagenis millib⁹ damnavi mauultis: malle dicebāt. Tū iste clare oībus audiētibus, q̄ damnatus erit, inqt, virgis ad necem cēdetur. Hic illi flētes rogare, atq̄ orare cœperūt, vt sibi suas segetes, fructusq̄ oēs, arationesq̄ vacuas Apronio tradere liceret, vt ipsi sine ignominia, molestiaq̄ discederēt. Hac lege Iudices decumas vēdidit Verres. dicat licet Hortēsius, si audet, magno Verrē vēdidisse. hac cōditio fuit isto Prætorē aratorū, vt secū p̄clare agi arbitrarētur, si vacuos agros Apronio tradere liceret. Multas. n. cruces p̄positas effugere cupiebāt: quantū Apronius edidisset deberi, tantū ex edicto dandū erat. Etiā ne si plus edidisset, q̄ quantū natū esset: etiā, quomodo: Magistratus ex ipsius edicto exigere debebāt. At arator repeterē poterat, verū Artemidoro Recuperatore. Quid si minus arator dedisset, q̄ poposcisset Apronius: iudiciū in aratorē in quadruplū. ex quo iudiciū numero: ex cohorte Prætoris p̄clara honestissimorū. Quid amplius: minus te iugerū p̄fessum eē dico. Recuperatores reiice, q̄ aduersū edictū feceris. Ex quo nūero: ex eadē cohorte. Quid erit extremū: si dānat⁹ eris (nā dubitatio dānatiōis illis Recuperatorib⁹ q̄ poterat esse: virgis te ad necē cædi necesse erit. His legib⁹, his cōditionib⁹, erit q̄q̄ tā stultus q̄ decumas venisse arbitret⁹: q̄ aratori nouē partes reliquas factas eē existimet: q̄ nō intelligat istū sibi questui p̄deq̄ habuisse bona, possessiōes, fortunas aratorū: Virgarū metu Agyrinēſes, qd imperatū eēt, facturos se esse dixerūt. Accipite nūc qd imperarit, & disſimulate vos si potestis, vos intelligere, ip̄m Prætorē, qd tota Sicilia p̄pexerit, Redēptorē decumarū, atq̄ adeo aratorū dñm ac regē fuisse. Imperat Agyrinēſibus, vt decumas ipsi publice accipiāt, Apronio lucrū dent. Si magno emerāt, qm̄ tu es q̄ diligentissime p̄cium exquisisti, q̄ vt ais magno vēdidisti, quare putabas emptori lucrū addi oportere: Esto, putabas, quāobrem imperabas vt adderēt: quid est aliud capere, & cōciliare pecunias, in quo te lex tenet, si hoc nō est: Vi atq̄ imperio cogere inuitos lucrū dare alteri, hoc est pecuniam dare. Age quid tum: si Apronio deliriis Prætoris lucelli aliquid iussū sunt dare, putate Apronio datū, si Apronianū Lucellum ac nō prætoria p̄da vobis videbit. Imperas vt decumas accipiāt, Apronio dent Lucrum, tritici medimna. XXXIII. quid est hoc: vna ciuitas ex vno agro plebi Romanę prope menstrua cibaria, Prætoris imperio donare Apronio cogitur. Tu magno decumas vēdidisti: Menstrua cibaria. cum tantū lucrū Decumano sit datū, p̄fecto si p̄cium exquisisses diligēter, tū cū vēdebas. X. medimna potius addidissent, q̄ HS. DC. postea. Magna p̄da videt: audite reliqua, & diligēter attendite, quo minus miremini Siculos re necessaria coactos, auxiliū a patronis, a Cōsulib⁹, ab Senatu, ab legibus, a Iudiciis petiuisse. Vt probaret Apronius hoc triticum, imperat Agyrinēſibus Verres, vt in medimna singula dentur Apronio HS. III. Quid est hoc: tāto numero frumenti in lucrū nomē imperato, expresso, nummi p̄terea exigētur, vt probetur frumentum: an poterat non modo Apronius, sed quiuis, exercitui si metiundum esset, improbare Siculum frumentum: quod illi ex area, si veller, admetiri licebat. Frumenti tantus nume-

Occurrere
aliam ciui
tatem.

Iāpridē im
probi, repē
te Corne
lii.

Lucellum.

Menstrua
cibaria.

Actio. V.

rus imperio tuo datur, & cogitur. nō est satis, nummi præterea imperantur. dantur. parū est. pro decumis hordei, alia pecunia cogit. Iubes HS. XXX. lucri dari. Ita ab vna ciuitate, vi, milibus, imperio, iniuriaq; prætoris eripiuntur tritici medimna. XXXIII. & præterea HS. LX. An hæc obscura sunt? aut si oēs hoīes velint, obscura esse possunt: quæ tu palā egisti, in cōuentu imperasti, oībus inspectantibus coegisti: qua de re Agyrinēses magistratus, & quique primi, quos tui quæstus causa euocas, acta & imperia tua domū ad Senatū suū renunciauerūt: quorū renūciatio legibus illorum, literis publicis mandata est: quorū legati hoīes nobilissimi Romæ sunt, qui hoc idē pro testimonio dixerūt. Cognoscite Agyrinēsiū publicas literas. Deinde testimonium publicū ciuitatis. Recita literas publicas. Testimonium publicū. Aduertistis in hoc testimonio Iudices, Apollodorū, cui Perragi cognomen est, principē suæ ciuitatis lachrymantē testari, ac dicere: nunq̄ post Po. Ro. nomē ab Siculis auditū, & cognitū, Agyrinēses cōtra quenq̄ infimū ciuē Ro. dixisse, aut fecisse quippiā, qui nunc cōtra Prætorē Po. Ro. magnis iniuriis, & magno dolore publice testimonium dicere cogerētur. Vni mehercule huic ciuitati Verres obsistere tua defensione nō potes. tāta auctoritas est in eorū hominū fidelitate, tantus dolor iniuriæ, tāta religio in testimonio. Verū nō vna te, sed vniuersę similib⁹ afflictę incommodis, legationibus ac testimoniis publicis persequetur. Eteim deinceps videamus Herbitensis ciuitas honesta, & antea copiosa, quēadmodū spoliata ab isto, ac vexata sit. At quorum hoīm: summorū aratorū, remotissimorū a foro, iudiciis, cōtrouersis: quibus parcere, & consulere homo impurissime, & qd̄ genus hoīm studiosissime cōseruare debuisti. Primo anno veniūt eius agrī decumę tritici medimna. XVIII. Attridius istius item minister in decumis, cū emisset, & præfecti noīe cū venisset Herbitā cū Veneriis, locusq; ei publice, quo diuertere tur, datus esset, coguntur Herbitenses ei lucri dare tritici modium. XXXVII. millia, cū decumę venisset tritici modium. XVIII. Atq; hoc triticū lucri coguntur dare publice, cū iam priuatim aratores ex agris spoliati, atq; exagitati Decumanorū iniuriis profugissent. Anno secūdo cū emisset Apronius decumas tritici modium. XXV. millibus, & ipse Herbitam cū illa prædonis copia, manuq; venisset, populus publice coactus est ei cōferre lucri tritici modium. XXVI. & accessionē HS. MM. De accessione dubito an Apronio ipsi data sit merces fere precium impudentiæ. de tritici qdem numero tanto, q̄ potest dubitare, qn̄ ad istū Prædonē frumentariū, si aut Agyrinēse frumentū, peruenerit? Anno vero tertio in hoc agro cōsuetudine vsus est regia. solere aiunt barbaros reges Persarū, ac Syrorū, plures vxores habere: his aut vxorib⁹ ciuitates attribuere, hoc modo: hæc ciuitas mulierī redimiculū p̄beat, hæc in collum, hæc in crines. Ita populos habent vniuersos nō solū conscios libidinis suę, verū etiā administratos. Eadē istius, qui se regē Siculorū esse dicebat, licentiā, libidinēq; fuisse cognoscite. Aeschriōnis Syracusani vxor est Pippa, cuius nomē istius nequitia tota Sicilia peruulgatū est. de qua muliere versus plurimi supra tribunal, & supra Prætoris caput scribebantur. hic Aeschriō Pippę vir adumbratus, in Herbitensibus decumis nouus instituitur publicanus. Herbitenses cum viderent, si ad Aeschriōnem precium redisset, se ad arbitriū libidinosissime mulieris spoliatū iri, liciti sunt vsq; eo, quoad se efficere posse arbitrabatur: supra adiecit Aeschriō, neq; em̄ me tuebat, ne Prætorē Verre decumana mulier dāno affici posset. Addicitur medimnis MM. dimidio fere pluris, q̄ superiore anno. aratores funditus euertebatur, & eo magis, q̄ iā superioribus annis exhausti erāt, ac pene perditī. Intellexit iste ita magno venisse, vt ampli⁹ ab Herbitensibus exprimi non posset. demit de capite medimna DC. iubet in tabulas pro medimnis MMM. VIII. referri. D MM D. & III. Hordei decumas eiusdem agrī Docim⁹ emerat. hic est Deducere. Docimus, ad quē iste deduxerat Tertiam Isidori mimi filiā, vi abductā ab Rhodio tibicine. Huius Tertię plus etiā, q̄ Pippę, plusq; cæterarum, ac prope dicam tantum apud istum in Siciliensi prætura auctoritas valuit, quantum in vrbana Chelidonis. Veniunt Herbitā duo Prætoris emuli non molesti, muliercularum deterrimarum improbilissimi cognitores: incipiunt postulare, poscere, minari: non poterant tamen, cum cuperent, Apronium imitari, Siculi Siculos non tam pertimescebant. cum omni ratione tamen illi calumniarentur, promittūt Herbitenses vadimonium Syracusas. eo posteaq; verum est, coguntur Aeschriōni, id est Pippę dare tārū, quantum erat de capite demptum, tritici modios MMM. DC. muliercule publicanę noluit ex Decumis nimium lucri dare, ne forte ab nocturno suo quæstu animum ad vengalia redimenda transferret. Transactum putabant Herbitenses, cum iste qd̄ de hordeo inquit, & Docimo amiculo meo: qd̄ cogitatis? At hoc agebat in cubiculo Iudices, atq; in lectu

Medimna
tritici.

Perfarum
regum mo
res.

Pippa.

Adumbratus
vir Pippę.
Liciti sunt

Deducere.

Vadimonium
pmit
tunt.

lo suo. negabāt illi sibi q̄c̄ esse m̄datū. Nō audio: numerate HS. XV. Quid facerent miserī! aut qd recusarēt: praesertim cū in lectulo, Decumanæ mulieris vestigia viderent recentia, q̄bus illū inflammari ad perseverandū intelligebant. Ita ciuitas vna sociorū, atq̄ amicorū, duabus deterrimis mulierculis Verre pratore vectigalis fuit. Atq̄ ego nunc, eum frumenti numerū, & eas publice pecunias Decumanis ab Herbitensibus datas esse dico. quo illi frumento, & quibus pecuniis tamē a Decumanorū iniuriis ciues suos nō redemerūt. Perditis em̄, & direptis aratorū bonis, hæc Decumanis merces dabat, vt aliquando ex eorū agris, atq̄ ex vrbibus abirent. Itaq̄ cū Philinus Herbitēsis homo disertus, & prudēs, & domi nobilis, de calamitate aratorū, & de fuga, & de reliquorū paucitate publice diceret, animaduertistis Iudices gemitū populū Romani, cuius frequētia huic causæ nunq̄ defuit. Qua de paucitate aratorū, alio loco dicā. Nūc illud qd prateriit, nō omnino relinquendū videt. Nam per deos immortales, qd de capite ipsi dempsit, quo tandē modo ferendū, verū etiā animaduertendū videt! Vnus adhuc fuit post Romam conditā, dii immortales faxint, ne sit alter, cui Resp. totam se tradidit, tēporibus coacta, & malis domesticis, L. Sylla. Hic tantū potuit, vt nemo illo inuito nec bona, nec patriā, nec vitā retinere posset: tātū animi habuit ad audaciā, vt dicere in cōcione nō dubitaret, bona ciuū Ro. cū videret, se p̄dā suā viderē. ei⁹ oēs res gestas nō solū obtinē⁹, verū etiā p̄pter malorū, incōmodorū, & calamitatū metū publica auctoritate defendim⁹. Vnū hoc illius S. cōsulto reprehensum, decretūq̄ est, vt qbus ille de capite dep̄sisset, hi pecunias in arariū referrēt. statuit senatus hoc, ne illi qdem esse licitū, cui cōcesserat oīa, a populo factarū, quæstiarūq̄ rerū summas imminuere. Illum viris fortissimis iudicarūt patres cōscripti dimittere de summa nō potuisse: te mulieri deterrimē recte remisisse Senatores iudicabūt! Ille de quo lege Populus Ro. iusserat, vt ipsi⁹ volūtas, & ip̄posset, & esset p̄ lege, tū in hoc vno genere veterū religione legū reprehendit. Tu q oībus legibus implicatus tenebare, libidinē tibi tuā pro lege esse voluisti! In illo reprehendit q̄ ex ea pecunia remisit, quā ip̄se quæsierat: tibi cōcedet, q̄ de capite vectigaliū populū Ro. remisisti! Atq̄ in hoc genere audaciæ, multo etiā impudētius in decumis Segestensiuū versatus est: quas cū addixisset eidem illi Docimo, hoc est tritici modios qnq̄ millia, & accessionē ascripsisset HS. M D. coegit Segestēses a Docimo tantidē publice accipere, id qd ex Segestensiuū publico testimonio cognoscite. Recita testimoniū publicū. Audistis quāti Decumas acceperit a Docimo ciuitas, tritici modios qnq̄ millia & accessionē, cognoscite nūc quāti se vēdidisse retulerit. LEX DECVMIS VENDVNDIS C. VERRE PR. Hoc nomine vidistis tritici modiuū, MMM. de capite esse dep̄ta. quæ cū de populū Ro. victu, de vectigaliū neruis, de sanguine detraxisset arariū, Tertiae Mimæ cōdonauit. Vtrū impudētius a sociis abstulit: an turpis meretrici dedit: an improbius populo Ro. ademit: an audacius tabulas publicas, cōmutauit! Ex horū seueritate te vlla vis eripiet: aut vlla largitio eripiet: sed si eripuerit, nō intelligit hæc, quæ iam dudum loquor, ad aliā quæstionē, atq̄ ad peculatus iudiciū pertinere. itaq̄ hoc mihi reseruabo genus itegrū totū: ad illā quā institui causam frumētī, ac decumarū reuertar. Qui cū agros maximos, ac feracissimos per se ipsum, hoc est per Aproniū Verrē alterū depopulare, ad minores ciuitates habebat alios, quos tanq̄ canes, immitteret, nequā hoīes, & improbos, qbus aut frumentū, aut pecuniā publice cogebat dari. A. Valētius est in Sicilia interpres, quo iste interprete nō ad linguā græcā, sed ad furta, & flagitia vti solebat. Fit interpres hic, homo leuis, atq̄ egēs, repente Decumanus, emit agri Liparēsis miserī, atq̄ ieiuni decumas tritici medimnis D C. Liparēses vocant: ipsi accipere decumas, & numerare Valētio cogunt lucrī HS. XXX. millia. Per deos immortales, vtrū tibi fumes ad defensionē: tanto ne minoris tibi decumas vendidisse, vt ad medimna D C. HS. XXX. millia lucrī, statim sua volūtate ciuitas adderet, hoc est tritici medimna. II. millia: an cū magno decumas vēdidisset, te expressisse ab inuitis Liparēsis hęc pecuniā! Sed qd ego ex te q̄ro, qd defensur⁹ sis poti⁹, q̄ cognoscā ex ip̄a ciuitate qd gestū sit! Recita testimoniū publicū Liparēsiū. deinde quēadmodū Valētio nūmi sint dati. TESTIMONIUM PVBLICVM, QVOMODO SOLVTVM SIT EX LITERIS PVBLICIS. Etiā ne hæc tam parua ciuitas: tā procul a manibus tuis, atq̄ a cōspectu remota, seiūcta a Sicilia, in insula incultra, tenuiq̄ posita, cumulata aliis tuis maiorib⁹ iniuriis, in hoc quoq̄ frumentario genere, præde tibi, & quæstui fuit: quā tu totā insulā cui dam tuorū sodaliū, sicut aliquod munusculū cōdonatas, ab hac etiā hac frumentaria lucra tanq̄ mediterraneis exigebant! Itaq̄ q tot annis agellos suos ante te pratorē redimere a pri

Taliquod,

Ip̄posset

Accessio,

Nerui vectigalium,
Sanguis arariū,

Interpres,

uatis solebāt, iidē se ipsos a te precio imposito redemerūt. Quid ergo! a Tissenfib⁹ pparua, & tenui ciuitate, & aratoribus laboriosissimis, frugalissimisq; hoībus, nōne plus lucri noīe eripit, q̄ quantū frumētī omnino exararāt! Sed quos tu! Decumanū Diognetū Veneriū misisti, nouū genus publicani. cur hoc auctore nō Romę serui publici ad vectigalia accedāt! Anno secundo Tissenfes HS. XXI. lucri dare cogunt inuiti. tertio anno HS. MM. modium tritici lucri Diogneto Venerio dare coacti sunt. Hic Diognetus, q̄ ex publicis vectigalibus tanta lu-
Lucri dare cra facit, vicariū nullū habet, nihil omnino peculii. Vos etiā nunc dubitate, si potestis, vtrū tātū numerū tritici Venerius apparitor istius sibi acceperit: an huic exegerit. Atq; hęc ex publico Tissenfiū testimonio cognoscite. **TESTIMONIUM PVBLICVM TISSENSIVM.** Obscure Iudices prator ipse Decumanus est: cū eius apparitores frumentū a ciuitatibus exigant, pecunias imperēt, aliquāto plus ipsi auferāt, q̄ quantū populo Ro. decumarum nomine daturi sunt. Hęc aequitas in tuo imperio fuit, hęc pratoris dignitas, vt seruos Venerios Sicularū dominos esse velles. hic delectus, hoc discrimen te pratore fuit, vt aratores in seruorum numero essent, serui in publicanorū. Quid Amestratini miserī, impositis ita magnis decumis, vt ipsis reliqui nihil fieret, nōne tamē numerare pecunias coacti sunt! Addicunt decumę M. Cęsio, cū adessent legati Amestratini. statim cogit Heraclius legatus numerare HS. XXII. Quid hoc est! quę est ista pręda! quę vis! quę direptio fociorū! Si erat Heraclio ab Senatu mandatū, vt emeret, emisisset. Si nō erat, qui poterat sua spē pecuniā numerare! Cęsio renunciat se dedisse. cognoscite renunciationē ex literis. Recita ex literis publicis. Quo S. C. erat hoc legato permisso: nullo. cur fecit! coactus est. quis hoc dicit! tota ciuitas. Recita testimonium publicū. Ab hac eadē ciuitate anno secundo simili ratione extortā esse pecuniā & Sex. Vennonio datā, ex eodē testimonio cognouistis. At Amestratinos homines tenues cū eorū decumas med. DCCC. vēdidisses, Banobali Venerio (cognoscite nomina publicanorū) cogis eos plus lucri addere, q̄ quanti venierant, cum magno venissent. Dant Banobali med. DCCC. HS. MD. profecto nunq̄ iste tam amens fuisset, vt ex agro populi Ro. plus frumentū seruo Venerio, q̄ pratori tribui pateret, nisi omnis ea pręda serui nomine ad istū ipsum pueniret. Perrini, cū eorū decumę magno addictę essent, tamē inuitissimi P. Neuiō Turpioni improbissimo homini, qui iniuriarū Sacerdote pratore dānat⁹ est, HS. VII. dare coacti sunt. Ita ne dissolute decumas vendidisti, vt cū medimnū HS. XV. millibus venissent, aut. MMM. hoc est HS. XXXXV. vt lucri Decumano HS. MMM. darent! At permagno decumas eius agrī vendidisti. videlicet igit nō Turpioni lucrū datū, sed Perrinis pecunię erepre. Quid Halicyenses, quorū incolę decumas dat, ipsi agros immunes habēt, nōne huic eidem Turpioni cū decumę C. med. venissent, HS. XV. dare coacti sunt! Si id qđ maxime vis, posses probare, hęc ad Decumanos lucria venisse, nihil te attigisse, tamē hęc pecunię per vim, atq; iniuriam tuā captę, & conciliatę, tibi fraudi, & damnationi esse deberēt. cū vero hoc nemini persuade re possis, te tam amentē fuisse, vt Aproniū, ac Turpionē seruos homines, tuo, liberorūq; tuorū periculo diuites fieri velles, dubitaturū quę existimas, quin illis emissariis, hęc tibi omnis pecunia quę sita sit! Segestam itē ad immunē ciuitatē Venerius Symmachus Decumanus immittit. is ab isto literas affert, vt sibi contra iura omnia, contraq; legem Rupiliam, extra forum vadimonium promittant aratores. Audite literas, quas ad Segestanos miserit. **LITERAE C. VERRIS.** Hic Venerius quemadmodum aratores eluserit, ex vna pactione hominis honesti, gratiosiq; cognoscite. in eodem enim genere sunt cętera. Diocles est Panormitanus, Phimes cognomine, homo illustris, ac nobilis arator. Is agrū in Segestano (nam cōmercium in eo agro nemini est) conductum habebat HS. sex millibus. pro decuma cū pulsatus a Venerio esset, dedit HS. sexdecim millia, & DCLIII. id ex tabulis ipsius cognoscite. **NOMEN DIOCLIS PANORMITANI.** Huic eidem Symmacho, Anneus Brochus Senator, homo eo splendore, ea virtute, qua omnes existimatis, nummos pręter frumentum coact⁹ est dare. Venerio ne seruo, te Pratore, talis vir, Senator populi Romani quęstui fuit! Hūc ordinē, si dignitate antecellere nō existimabas, ne hoc quidē sciebas, iudicare! Antea cū Equester ordo iudicaret, improbi & rapaces magistratus in prouinciis inseruiebant publicanis: ornabant eos, quicunq; in operis erant: quicunq; equitem Romanum in prouincia viderant, beneficiis ac liberalitate prosequabantur: neq; tantum illa res nocentibus proderat, quantum obfuit multis, cum aliquid contra vtilitatem eius ordinis voluntatemq; fecissent. retinebatur hoc tum nescio quo modo quasi communi cōsilio ab illis diligenter, vt q̄ vnum

Equitē Ro. contumelia dignū putasset, ab vniuerso ordine malo dignus iudicaret. Tu sic ordinem Senatoriū despexisti: sic ad iniurias libidinesq; tuas omnia coequasti: sic habuisti statutum cū animo, ac deliberatū: omnes q; habitaret in Sicilia, aut q; Siciliā te p̄rore attigissent, iudices reicere: vt illud nō cogitares, tamē ad eiusdē ordinis homines te iudices esse venturū: in quibus, si ex ipsorū domestico incōmodo nullus dolor insideret: tamen esset illa cogitatio, in alterius iniuria sese despectos, dignitatēq; ordinis contemptā, & abiectā, qd̄ mehercule iudices mihi non mediocriter ferendū videtur. Habet em̄ quendā aculeū contumelia: quem pati prudētes, ac viri boni difficillime possunt. Spoliasti Siculos. Solent em̄ inulti esse in iniuriis suis graues. Vexasti negotiatores. Inuiti em̄ Romā, raroq; decedūt. Equitē Ro. ad Apronii iniurias dedisti. Quid enim iā nocere possunt, qbus nō licet iudicare? Quid cū Senatores summis iniuriis afficis: quid aliud dicis, nisi hoc: cedo mihi etiā istum Senatorem, vt hoc amplissimū nomē Senatorū non modo ad inuidiā imperitorū, sed etiā ad cōtumeliā improborū natū esse videatur. Neq; hoc in vno fecit Anneo, sed in omnibus Senatoribus: vt ordinis nomē non tātū ad honorē, quantū ad ignominiā valeret. In C. Cassio viro clarissimo & fortissimo, cū is eo ipso tempore, primo istius anno CONS. esset, tanta improbitate vsus est: vt cū eius vxor fœmina primaria paternas haberet arationes in Leontino, frumētū omne in decumas auferre iusserit. Hunc tu in hac causa testem Verres habebis: quoniā iudicē ne haberes, prouidisti. Vos autē iudices putare debetis, esse quiddam nobis inter nos cōmune, atq; coniunctū. Multa sunt imposta huic ordini munera, multi labores, multa pericula, nō solū legum, ac iudiciorū, sed etiā rumorū, ac temporū. Sic est hic ordo quasi propositus, atq; editus in altum: vt ab omnibus v̄tis inuidiē circūflari posse videatur. In hac tā misera, & indigna cōditiōe vitæ, ne hoc quidē retinebimus iudices, vt magistratibus nostris, in obtinendo iure nostro, ne contemptissimi, ac despectissimi esse videamur! Thermitani miserunt, qui decumas emerent agrī suī. Magni sua putabant interesse, publice potius, quā magno emi, q̄ in aliquem istius emissariū incidere. Appositus erat Venuleius quidā, qui emeret. Is liceri non destitit: illi, quoad videbatur ferri aliquo modo posse, contenderūt: postremo liceri destiterunt. Addicitur Venuleio tritici mod. VII. c. legatus Possidorus renunciat. Cū omnibus hoc intolerādū videret, tamē Venuleio danē, ne accedat, tritici mod. VII. pr̄terea HS. MM. millia. Ex quo facile apparet, quē merces Decumani, quē pr̄toris pr̄da esse videatur. Cedo Thermitanorū mihi literas & testimoniū. **TABVLAE THERMITANORVM ET TESTIMONIVM.** Imacharenses iā omni frumēto ablato, iā omnibus iniuriis tuis exinanitos, tributum ferre miseros, ac perditos coegisti: vt Apronio darent HS. XX. millia. Recita decretū de tributis, & publicū testimoniū. **S. C. DE TRIBVTQ; CONFERENDO. TESTIMONIVM IMACHARENSIVM.** Ennenses, cum Decumae venissent agrī Ennensis medimnū MMM. CC. Apronio coacti sunt dare tritici mod. LXX. MMM. & HS. III. millia. Quæso attendite quātus numerus frumenti cogatur ex omni agro Decumano. Nā per omnes ciuitates, quæ decumas debent, percurrat oratio mea: & in hoc genere nunc iudices verfor, in quo nō sigillatim aratores euerfi bonis omnibus sunt, sed quæ publice Decumanis lucra data sunt, vt aliquando ex eorū agris atq; vrbibus expleti, atq; saturati cū hoc cumulo quæstus decederēt. Calatinis quāobrē imperasti anno tertio, vt decumas agrī suī, quas Calatē dare consueuerāt, Amestrati M. Cefio Decumano darent: qd̄ neq; ante te pr̄torem illi fecerūt, neq; tu ipse hoc ita statueras antea per bienniū. Theomnastus Syracusanus in agrū Muticensē cur abs te immissus est: qui aratores ita vexauit, vt illi in alteras decumas, id qd̄ in aliis quoq; ciuitatibus ostendā, triticū emere necessario propter inopiā cogent. Iā vero ex Hyblenium pactionibus intelligeris, quæ pacte sint cū Decumano Cn. Sergio, sexies tantum q̄ quantum satum sit, ablatū esse ab aratoribus. Recita sationes & pactiones ex literis publicis. recita ex literis publicis. Cognoscite pactiones Menenorū cum Venerio seruo. Recita ex literis publicis. Cognoscite itē professiones sationū, & pactiones Menenorū. Recita ex literis publicis. Patiemi iudices, a sociis, ab aratoribus populi Romani, ab his qui vobis laborāt, vobis feruūt: qui ita plebē Romanā ab sese ali volūt, vt sibi, ac liberis suis tātū supersit, quo ipsi ali possint: ab his per summā iniuriā, per summas contumelias, plus aliquanto ablatū esse q̄ natum sit! Sentio iudices moderandum mihi esse iam orationi meæ, fugiendamq; vestram fatietatē: non versabor in vno genere diutius, & ita cetera de oratiōe mea tollam, vt in causa relinquam. Audietis Agrigentiorū fortissimorū, virorum diligentissimorum querimonia meæ.

Statutum
cū animo.Cognoscite
sationes
pactiones
MenenorūRecita
ex literis
publicisCognoscite
pactiones
MenenorūInteresse
magni.
Liceri.Cognoscite
pactiones
MenenorūModerādū
mihi ora-
tioni meæ.

Actio. V.

nias: cognoscetis Iudices Entellinorū summi laboris, summeq; industrie, dolorē & iniurias: Heraclicensiu, Iciliensiu, Aetnensiu, Solentinorū, incōmoda proferent: Catinensiu locupletissimorū hominū, amicissimorūq; agros vexatos ab Apronio cognoscetis: Tyndaritanā nobilissimā ciuitatē, Cephaleditanā, Halentinā, Apolloniensem, Eggynā, Capitanā perditas esse hac iniquitate Decumanorū intelligetis: Murgētinis, Assorinis, Elorinis, Ennensibus, Letinis nihil omnino relictum: Citarinos, Acherinos, paruarū ciuitatū hoīes omnino abiectos esse ac perditos: oēs deniq; agros Decumanos per trienniū populo Ro. ex parte decuma, C. Verri ex omni reliquo vectigales fuisse, & plerisq; aratoribus nihil omnino superfuisse: qbus qd tum aut remissum, aut relictū sit, id fuisse tantū, quantū ex eo, quo istius auaritia cōtenta fuit, redūdarit. Duarum mihi ciuitatum reliquos feci agros Iudices fere optimos, ac nobilissimos, Aetnensiu, & Leōrinorū. Horū agrorū ego missos faciā questus trienni, vnū annū eligā, quo facilius id, qd institui, explicare possim. Sumā annū tertiu, q & recentissimus est, & ab isto ita m^o annus administratus, vt cū se certe decessurū videret, nō laboraret, si aratorē nullū in Sicilia omnino esset relicturus. Agri ¶ Aetnensis, & Leontini decumas agemus. Attēdite Iudices diligēter, agri sunt feraces, annus tertius, Decuman^o Apronius, de Aetnensibus per pauca dicā. Dixerūt enim ipsi priore actione publice: memoria tenetis, Artemidorum Aetnensem, legationis eius principē, publice dicere, Aproniū venisse Aetnam cū Veneriis, vocasse ad se magistratū, imprecasse vt in foro sibi medio lecti sternerent: quotidie solitū esse nō modo in publico, sed etiam de publico cōuiuari. Cū in eis conuiuīs symphonia caneret, maximisq; poculis ministraret, retinere solitū esse aratores: atq; ab his nō modo per iniuriā, sed etiā per cōtumeliā tantū ex primi frumenti, quantū Apronius imperasset. Audistis hac Iudices, quē nūc ego omnia praetereo, ac relinquo. Nihil de luxuria Apronii loquor, nihil de insolētia, nihil de singulari nequitia, ac turpitudine: tantū de quaestu, ac lucro dicā vnus agri, & vnus anni, quo facilius vos coniecturā de triennio, & de tota Sicilia facere possitis. Sed mihi Aetnensiu breuis est oratio. Ipsi enī venerūt, ipsi publicas literas deportarūt, docuerūt vos quid lucelli fecerit homo nō malus, familiaris pratoris Apronius. id quaeso ex ipsorū testimonio cognoscite. Recita testimoniu Aetnensiu. Quid ais? dic, dic quaeso clari^o, vt populus Roman^o de suis vectigalib^o, de suis aratoribus, de suis sociis, atq; amicis audiat. L. MEDIMNA. Per deos immortales vnus ager vno anno. CCC. millia mod. tritici, & praeterea. L. millia lucri dat Apronio: tāto ne minoris Decumae venierūt, q fuerūt: an cū satis magno venissent, hic tantus tamē frumētī, pecuniaeq; numerus ab aratoribus per vim ablatu est: vtrū em horū dixeris, in eo culpa, & crimen habebit. Nā illud qdem nō dices, qd vtinā dicas, ad Aproniū nō peruenisse tantū. ita te nō modo publicis tenebo, sed etiā priuatis aratorū pactioibus, ac literis, vt intelligas, nō te diligentiorē in faciēdis furtis fuisse, q me in deprehēdēdis. Hoc tu feres? hoc quisq; defendet? hoc hi, si aliter de te statuere voluerint, sustinebūt: vno aduentu, ex vno agro, Q. Aproniū praeter eā, quā dixi, pecuniā numeratā. CCC. millia mod. tritici, lucri noīe sustulisse: Quid? hoc Aetnenses soli dicunt? immo etiā Centuripini, qui agri Aetnensis multo maximā partē possident. quorum legatis hoībus nobilissimis Androni, & Arthemoni Senatus ea mandata dedit, quae publice ad ciuitatē ipsorū pertinebāt: de his iniuriis, quas ciues Centuripini nō in suis, sed in aliorū finibus acceperūt, Senatus & populus Centuripinus legatos noluit mittere: ipsi aratores Centuripini, q numerus est in Sicilia maximus, hoīm honestissimorū, & locupletissimorū, tres legatos ciues suos delegerūt, vt eorū testimonio nō vnus agri, sed prope totius Siciliae calamitates cognosceretis. Arant enī tota Sicilia fere Centuripini: & hoc in te grauiore, certioresq; testes sunt, q ceterae ciuitates suis solū incōmodis cōmouētur: Centuripini, q in oībus fere finibus habēt possessiones, etiā ceterarū ciuitatū daēna, ac detrimenta senserūt. Verū, vt dixi, ratio certa est Aetnensiu, & publicis, & priuatis literis cōsignata mea diligētia. pensum magis in Leontino agro est exigendū, propter hanc causam, q ipsi Leontini publice nō sane me multū adiuuerūt. Neq; em eos isto pratore hae Decumano rū iniuriā laeserunt, potius etiam adiuuerunt. Mirum fortasse hoc vobis, aut incredibile videat, in tantis aratorū incōmodis, Leontinos, q principes rei frumētariae fuerūt, expertes incōmodorū, atq; iniuriarū fuisse. hoc causa est Iudices, q in agro Leontino, praeter vnā Mnasistrati familiā, glebā Leontinorū possidet nemo. Itaq; Mnasistrati hoīs honestissimī, atq; optimi viri testimoniu Iudices audietis: ceteros Leontinos, qbus non modo Apronius in agris, sed ne rēpēstas qdē vlla nocere potuit, expectare nolite. Etenī nō modo incōmodi nihil cepe

Citarinos
 aut Cacir-
 rinos legit
 Her. Bar.

Recentissi-
 m^o annus.
 ¶ Ennensis.

Sympho-
 nia caner-
 et.

Pensum
 exigendū.

runt, sed etiã in Apronianis illis rapinis, in quæstu sunt, cõpeditioq; versati. Quapropter, quoniam me Leontina ciuitas, atq; legatio, propter eã, quã dixi, causam, defecit: mihi met in eundã ratio, & via reperienda est, qua ad Apronii quæstũ, siue adeo qua ad istius ingentẽ, in magna nemq; prædã possim peruenire. Agri Leontini Decumę anno tertio venierũt tritici medimnis XXXVI. hoc est tritici mod. CCXVI. magno Iudices, magno, neq; enĩ hoc possum negare. itaq; necesse est, aut damnũ, aut certe nõ magnũ lucrũ fecisse Decumanũ. Hoc enĩ solet vsũ venire iis, q; magno redemerũt. Quid! si ostendo in hac vna emptione, lucrũ fieri tritici modios. C. quid, si. CC. quid, si. CCCC. dubitabitis etiã, cui ista tãta prædã quæsitã sit! Iniquũ eẽ quispiã dicet, qui ex lucrũ magnitudine coniecturã faciã furri, atq; prædã. Quid! si docebo Iudices: eos, qui. CCCC. millia mod. lucrũ faciunt, damnũ facturos fuisse, si tua iniquitas sit, vt ex cohorte Recuperatores nõ intercederent: num q; poterit in tanto lucro, tantaq; iniquitate dubitare, quin propter iniquitatẽ tam magnos quæstus feceris! propter magnitudinẽ quæstus, improbus esse volueris! Quomodo igitur hoc assequar Iudices, vt sciam lucrũ quantũ factũ sit! nõ ex Apronii tabulis, quas ego cũ conquirerẽ, nõ inueni: & cũ in ius ipsum eduxi, expressi vt cõficere tabulas se negaret. Si mentiebat, quã obrem remouebat, si hęc tabule nihil tibi erant obfuture: si omnino nullas cõfecerat literas, ne id quidẽ satis significabat, illũ non suũ negotiũ gessisse! Ea est. n. ratio Decumarũ, vt sine plurimis literis cõfici nõ possit. singula enim nomina aratorũ, & cũ singulis pactiones decumarũ, literis persequi, & cõficere necesse est. Iugera professi sunt aratores oēs, imperio, atq; instituto tuo: non opinor quẽq; minus esse professum, q̃ quãtũ arasset, cũ tot cruces, tot iudicia, tot ex cohorte Recuperatores proponerent. In iugere Leontini agri medimnũ fere tritici serit, perpetua, atq; æquabili satione: ager efficit, cũ octauo bene vt agat: verũ, vt oēs diũ adiuuent, cũ decimo, qd siqñ accidit, tũ fit, vt rãtũ decumę sit, quantũ seueris, hoc est, vt quot iugera sunt sata, totidẽ medimna decumę debeant. Hoc cũ ita esset, primũ illud dico, pluribus millibus medimnum venisse decumas agri Leontini, q̃ quot millia iugerũ sata erant in agro Leontino. Q; si fieri nõ poterat, vt plus q̃ decẽ medimna ex iugere ararẽt: medimnũ ex iugere Decumano dari poterit, cum ager, id qd perraro euenit, cum decimo extulisset: quę erat ratio Decumani, si quidẽ decumę ac nõ bona veniebant aratorũ, vt pluribus aliquãto medimnis Decumas emeret, q̃ iugera erãt sata! In Leontino iugerũ subscriptio, ac pfectio, non est plus. XXX. millium: Decumę XXXVI. medimnũ venierunt. Errauit: an potius insanit Apronius! immo tũ insanisset, si aratoribus qd deberent, licitũ esset, & nõ qd Apronius imperasset, necesse fuisset dare. Si ostẽdo minus tribus medimnis in iugerũ neminẽ dedisse Decumę, concedes opinor, vt cũ decumano fructus arationis perceptus sit, neminẽ minus tribus decumis dedisset. atq; hoc in beneficij loco petitũ est ab Apronio, vt iugera singula ternis medimnis decidere liceret. Nã cũ a multis quaterna, etiã quina exigerent: multis aut nõ solũ granũ vllũ, sed ne paleę quidem ex omni fructu, atq; ex annuo labore relinquerent: tũ aratores Centuripini, q; numerus in agro Leontino maximus est, vnũ in locũ cõuenerunt, hoĩem suę ciuitatis in primis honestũ, ac nobilem Andronẽ Centuripinũ legarũt ad Aproniũ, eundẽ, quẽ hoc tẽpore ad hoc iudiciũ legarũt, & testẽ Centuripina ciuitas misit, vt is apud eum causam aratorũ ageret, ab eoq; peteret, vt ab aratoribus Centuripinis ne amplius in iugera singula, q̃ terna medimna exigeret. Hoc vix ab Apronio in summo beneficio, pro iis q; etiã tum incolumes erãt, impetratũ est. id cum impetrabat, hoc videlicet impetrabat, vt pro singulis decumis, ternas decumas dare liceret. Q; si tua res nõ ageretur, a te potius postularent, ne amplius q̃ singulas, q̃ ab Apronio, vt ne plus, q̃ ternas decumas darent. Nunc vt hoc tẽpore ea quę regie, seu potius tyrannice stauit in aratores Apronius, prætermittã, neq; eos appellẽ, a quibus omne frumẽtum eripuit: & quibus nihil nõ modo de fructu, sed ne de bonis quidem suis reliqui fecit: ex his ternis medimnis (qd beneficij, gratięq; causa cõcessit) quid lucrũ fiat, cognoscite. Professio est agri Leontini ad iugera. XXX. mil. Hęc sunt ad tritici medimna. CX. idest tritici mod. DXL. millia. deductis tritici mod. CCXVI. quanti decumę venierũt, reliqua tritici. CCCXXIII. adde totius summe. DXL. millia mod. tres quingagesimas, idest tritici mod. XXXII. CCCC. ab oibus enim ternę præterea quingagesimę exigebant. Sunt hęc iam ad HS. CCCXL. mod. tritici. At ego. CCCC. lucrũ facta esse dixerã. Non enĩ duco in hac ratione eos quibus ternis medimnis nõ est licitũ decidere. Verũ vt hac ipsa ratione summã mei promissũ cõpleã, ad singula medimna multi HS. duo, multi HS. quinq; accessionis cogebant dare: qui minimũ, singulos

† decumano.

Petitum in beneficij loco.

Quingagesimę.

Actio. V.

nūmos. hoc minimū vt sequamur, quoniā. XC. medimna duximus, accedant eo notio pessimoque exemplo ad HS. XC. millia. Hic mihi etiā dicere audebit, magno se Decumas vendidisse: cū ex eodē agro, dimidio plus abstulerit, q̄ populo Ro. miserit. CCXVI. decumas agri Leontini vendidisti, si ex lege, magno. si vt lex esset libido tua, paruo. si vt quę dimidię essent, Decumę vocarent, paruo vendidisti. multo enim pluris fructus annui Sicilię venire potuerūt, si id te Senatus, aut populus Ro. facere voluisset. Etenim sepe Decumę rati venierūt cū lege Hieronica venirēt, quāti nunc lege Verrea venierūt. Cedo mihi C. Norbani decumas venditas. C. NORBANI DECUMAS VENDITAS AGRI LEONTINI. Atq; tum neq; iudiciū de modo iugerū dabat, neq; enī erat Artemidorus Cornelius Recuperator: neq; ab aratore magistratus Siculus tātū exigebat quātū Decumanus ediderat: nec beneficiū petebat a Decumano, vt in iugera singula ternis medimnis decidere liceret: nec nūmorū accessionē cogebat arator dare, nec ternas quinquagesimas frumētī addere, & tñ populo Ro. magnus frumētī numerus mittebat. Quid vero iste sibi quinquagesimę: qd porro nūmorū accessiones voluit: quo id iure, atq; adeo quo id potius ore fecisti: nūmos dabat arator. quō: aut vnde: qui, si largissimus esse vellet, cumlatiore mētura vteret, vt antea solebant facere in decumis, cum aqua lege & cōditiōne veniebāt. is nūmū dabat. vnde: de frumēto: quasi habuisset te pretore qd vderet. De viuo igit erat aliqd refecādū: vt esset, vnde Apronio ad illos fructus arationū hoc corollariū nūmorū adderet. lam id porro vtrū libētes, an inuiti dabat: libētes: amabant credo Aproniū. inuiti: qua re, nisi vi, & malo cogebant: Iā iste homo amētissimus in vendendis decumis nūmorū faciebat accessiones ad singulas decumas: neq; multum, bina aut terna millia addebat. fuit p̄ trienniū HS. fortasse. D. millia. hoc neq; exemplo cuiusq; neq; vllō iure fecit: neq; eā pecuniā retulit, neq; hoc parū crimē quēadmodum defensor sit homo quisq; vnq; excogitauit. Quod cū ita sit, audes dicere te magno Decumas vendidisse: cū sit perspicuū te bona, fortunaq; arator nō populi Ro. sed tui quęstus causa vendidisse. Vt si quis villicus ex eo fundo, q̄ HS. dena meritalet, excisis arboribus ac veditis, depris tegulis, instrumēto, pecore abalienato, domino. XX. millia nūmū pro. X. miserit, sibi alia preterea centū confecerit, primo dominus ignarus incōmodi sui gaudeat, villicoq; delectet, q̄ tātō sibi plus mercedis ex fundo refectū sit: deinde cū audierit, eas res qbus fundi fructus, & cultura continent, amaras, & venditas, summo supplicio villicū afficiat, & secū male actū putet: Itē populus Ro. cū audit pluris Decumas vendidisse C. Verre, q̄ innocētissimū hominē cui iste successit, C. Sacerdotē, putat se bonū i arationibus, fructibusq; suis, habuisse custodē, ac villicū: cū senserit istū omne instrumētū arator, oīa subsidia vectigaliū vendidisse, omnē spem posteritatis auaritia sua sustulisse, arationes, & agros vectigales vastasse, atq; exinanisse: ipsum maximos quęstus, pradaq; fecisse: intelliget cū actū esse pessime, istum autem summo supplicio dignum existimabit. Vnde ergo hoc intelligi potest: ex hoc maxime, q̄ ager decumanus prouincię Sicilię propter istius auaritiā desertus est. neq; id solū actū est, vti hi minus multis iugis arēt, si qui i agris remaserūt: sed etiā, vt permulti locupletes hoīes, magni, & nauī aratores, agros latos, ac fertiles desererēt, totaq; arationes dereliquerēt. Id adeo sciri facillime potest ex literis publicis ciuitatū, propterea q̄ lege Hieronica numerus aratorū quotannis apud magistratus publice subscribitur. Recita tandem quot acceperit aratores agri Leontini Verres. OCTOGINTA TRES. Quot anno tertio profiteantur. TRIGINTA DVO. vnum & & quinquaginta aratores ita video deiectos, vt his ne vicarii qdē successerint. Quot aratores adueniente te fuerūt agri Muticensis, videamus ex literis publicis. CENTVM OCTOGINTA OCTO. Quid: anno tertio: CENTVM ET VNVS. Octoginta septē aratores vnus ager istius iniuria desiderat. atq; adeo nostra Respu. qm̄ illa populi Ro. vectigalia sunt, hūc tot patrūfamilias numerū desiderat, & reposcit. Ager Herbitēsis primo anno habuit aratores ducētos quinquaginta septē, tertio cētū viginti. hinc cētū triginta septē patrefamilias extorres profugerunt. Agyrinensis ager quorum hominum: q̄ honestorum: q̄ locupletum: ducentos quinquaginta aratores habuit primo anno prætura tuę. quid tertio anno: octoginta: quēadmodū legatos Agyrinenses recitare ex publicis literis audistis. Pro dii immortales: si ex prouincia tota cētum septuaginta eiecisses, posses ne seueris iudicibus saluus esse vnus ager Agyrinēsis centū septuaginta aratoribus inanior cū sit, vos cōiecturā totius prouincię nō facietis: Atq; hoc peræque in omni agro Decumano reperietis, quibus aliquid tamen reliqui fuerit ex magno patrimonio, eos in agris minore instrumento, minus multis lo-

tiusserit.

De viuo re
secandum.
Corollariū

Villicus.
Meritare.

cis, minores remansisse: quod metuebant, si recessissent, ne reliquas fortunas omnes amitterent, quibus autem iste nihil reliquit, quod perderet, fecerat: eos plane non solum ex agris, verum ex civitatibus suis profugisse. illi ipsi, qui remanserant, vix decuma pars aratorum, relicturi agros omnes erant: nisi ad eos Metellus Roma literas misisset, Decumas lege Hieronica venditurum, & nisi ab iis hoc petivisset, ut fereretur quod plurimum: quod illi semper sua causa fecerat, cum eos nemo rogaret, quod diu intelligebant sese sibi, & populo Romano non Verri, & Apronio ferere, impendere, laborare. Iam vero si Siculorum fortunas negligitis: si quemadmodum socii populi Romano a magistratibus nostris tractentur, non laboratis: at vos communem populi Romano causam suscipite, atque defendite. Eiectos aratores esse dico, agros vectigales vexatos, atque exinanitos a Verre, populatam vexatamque provinciam: haec omnia doceo civitatum, & privatis primariorum virorum testimoniis, quid vultis amplius? Num expectatis, dum L. Metellus is, qui multos in istum testes imperio, & potestate deterruit, idem abiens, de istius scelere, improbitate, audacia, testimonium dicat: non opinor. At is optime, qui successit isti, potuit cognoscere, ita est, verum amicitia impedit. At debet nos certiores facere, quo pacto se habeat provincia, debet, verum tamen non cogit. Num quis in Verrem L. Metelli testimonium requirit: nemo, num quis postulat: non opinor. Quid si testimonio L. Metelli, ac literis haec omnia vera esse docebo: quid dicetis: verum Metellum falsum scribere: an amicum laedendi esse cupidum: an praetorem quemadmodum provincia affecta sit nescire? Recita literas L. Metelli, quas ad Cn. Pompeium, & M. Crassum Consules, quas ad M. Mummius Praetorem, quas ad Quaestores vestris misit. **EPISTOLA L. METELLI. DECUMAS FRUMENTI LEGE HIERONICA VENDIDI.** Cum scribit se lege Hieronica vendidisse, quid scribit: ita se vendidisse, ut omnes praeter Verrem, cum scribit lege Hieronica vendidisse, quid scribit: se per istum erepta Siculis maiorum nostrorum beneficia, ius ipsorum, conditionem societatis, amicitiae, foederum reddidisse, dicit quanta cuiusque agri Decumas vendiderit: deinde quod scribit: Recita de epistola reliqua. **SUMMA DATA EST OPERA A ME, UT QUAMPLURIMO DECUMAS VENDEREM.** Cur igitur Metelle non ita magno vendidisti: quia desertas arationes, inanes agros, provinciam miseram, perditamque offendi. Quid: id ipsum quod factum est, qua ratione quisque, qui fereret, inventus est? Recita literas, ait se misisse, & confirmasse, sua interposuisse auctoritate, tantum quod aratoribus Metellus obsoles non dedit, se in nulla re Verri simile futurum. At quod est tamen, in quo se laborasse dicat: Recita. **UT ARATORES QUI RELIQUI ERANT, QUAMPLURIMUM SERERENT.** Qui reliqui: quid hoc est: reliqui quo ex bello: qua ex vastitate: quana in Sicilia tanta clades, aut quod bellum tam diuturnum, tam calamitosum te praetore ver factum est, ut is, qui tibi successerit, reliquos aratores collegisse, & recreasse videat: Cum bellis Carthaginensibus Sicilia vexata est, & post nostram patriamque memoriam cum bis in ea provincia magna fugitivorum copia versata sint, tamen aratorum internicio facta nulla, et tunc semente prohibita, aut messe amissa fructus annuus interibat, tamen incolumis numerus manebat dominorum, atque aratorum, tum, qui M. Leuino, aut P. Rupilio, aut M. Aquilio praetoribus in ea provincia successerant, aratores reliquos non colligebant, tanto ne plus Verres cum Apronio provinciam Siciliae calamitatis importavit, quam aut Hasdrubal, cum Pœnorum exercitu: aut Athenio, cum fugitivorum maximis copiis: ut temporibus illis, simulatque hostis superatus esset, ager araret omnis, neque aratori praetor per literas supplicaret, neque eum praesens oraret, ut quod plurimum sereret: nunc autem ne post abitum quod huius importunissime pestis, quisque reperiret, qui sua voluntate araret: pauci essent reliqui, qui L. Metelli auctoritate in agros, atque ad suum larum familiarem rediret: His te literis homo audacissime atque amantissime iugulatum sentis: non vides, cum is qui tibi successit, aratores reliquos appellet, hoc eum diserte scribere, reliquos hos esse, non ex bello, neque ex aliqua huiusmodi calamitate, sed ex tuo scelere, importunitate, avaritia, crudelitate: Recita cetera. **TAMEN PRO EO UT ET TEMPORIS DIFFICULTAS ARATORVMQUE PENURIA TVLIT.** Aratorum inquit penuria. Si ego accusator toties de re eadem dicerem, vererere ne animos vestros offenderem Iudices, clamat Metellus: nisi literas misissem, non est satis, nisi praesens confirmassem, ne id quidem satis est, reliquos inquit aratores, reliquos: prope lugubri verbo calamitatem provinciae Siciliae significat, addit: aratorum penuria. Expectate etiam Iudices, si potestis, auctoritatem accusationis meae, dico aratores istius avaritia eiectos: scribit Metellus reliquos ab se esse confirmatos, Dico agros relictos, arationesque desertas esse: scribit Metellus, aratorum esse penuriam. Hoc cum scribit, illud ostendit, et deiectos, eiectos, fortunam omnibus expulsos esse populi Romano, socios, atque amicos, quibus si qua calamitas propter istum salutis vectigalibus non

Historias
recundum
liber...

Interpo-
suisse au-
toritate.
Reliqui.

Athenio.

Larē fami-
liarem,

Penuria
aratorum.

†deletos.

stris accidisset, animaduerrere in eum vos oportebat: praesertim cum ea lege iudicaretis, quae so-
 ciorum causa esset constituta. cum vero perditis, perligatisque sociis vectigalia populi Romae sint dimi-
 nuta: res frumentaria, comestus, copia, salus urbis, atque exercituum nostrorum, in posteritate istius
 auaritia interierit: saltem populi Romae comoda respicite, si sociis fidelissimis prospicere non labo-
 ratis. Atque ut intelligatis ab isto praesentis praedae praesentis nec vectigalium, nec posteritatis
 habitam esse rationem, cognoscite quod ad extremum scribat Metellus. In reliquum tempus ait se vecti-
 galibus prospexisse. Non scriberet se vectigalibus prospexisse, nisi hoc vellet ostendere, te vecti-
 galia perdidisse. Quid enim erat, quod vectigalibus prospiceret Metellus in Decumis, & in tota re
 frumentaria, si iste non vectigalia populi Romae suo quaestu peruerteret? Atque ipse Metellus, qui ve-
 ctigalibus prospicit, qui reliquos aratores colligit, quid assequitur: nisi hoc: ut arent, si qui pos-
 sunt: quibus aratrum saltem aliquid, satelles istius Apronius reliquum fecit: quod tamen in agris spe atque
 expectatione Metelli remanserunt. Quid ceteri Siculi: quid ille maximus numerus aratorum: qui
 non modo ex agris eieci sunt: sed etiam ex ciuitatibus suis, ex prouincia denique, bonis, fortunis
 quae omnibus ereptis profugerunt: qua ratione iam reuocabuntur: quot praetorum innocentia, sapientiaque
 opus est, ut illa aratorum multitudo aliquando in suis agris ac sedibus collocet? Ac ne miremini
 tantam multitudinem profugisse, quantam ex literis publicis, aratorumque professionibus cognou-
 uistis: scitote tantam acerbiter istius, tantum scelus in aratores fuisse. (Incredibile dictum est Iudi-
 ces, sed & factum, & tota Sicilia peruulgatum) ut homines propter iniurias, licentiamque Decumano-
 rum, mortem sibi ipsi consciuerint. Centuripinum Dioclem hominem locupletem suspendisse se constat,
 quo die sit ei nunciatum Aproniam decumas redemisse. Dyrrhachinum primum ciuitatis eadem ra-
 tione mortem oppetisse, dixit apud vos homo nobilissimus Archonidas Elorinus, cum audisset
 tantum Decumanum professum esse ex edicto istius sibi deberi, quantum ille bonis suis omnibus effi-
 cere non posset. Haec tu, tamen omni hominum dissolutissimus, crudelissimusque semper fuisti,
 tamen nunquam perperere, quod illi gemitus luctusque prouinciae ad tui capitis periculum pertinebant:
 non inquam perperere, ut homines iniuriae tuae remedium morte, ac suspendio quaererent, nisi ea res
 ad quaestum, & ad praedam tuam pertineret. Quid illud perperere? Attendite Iudices, omnibus enim
 neruis mihi contendendum est, atque in hoc laborandum, ut omnes intelligant, quod improba, quod manifesta
 sit, quod confessam rem pecunia redimere conent. Graue crimen est hoc, & vehemens, & post homi-
 num memoriam, iudiciaque de pecuniis repetundis constituta, grauissimum, Praetorem socios habuisse
 Decumanos. Non hoc nunc primum audit priuatus de inimico, reus ab accusatore: iam antea in
 sella sedens praetor, cum prouinciam Sicilia obtineret, cum omnibus non solum id, quod commune est, pro-
 pter imperium, sed etiam id, quod istius praecipuum est, propter crudelitatem metueret, milles audi-
 uit: cum eius animum ad persequendum non negligentia tardaret: sed conscientia sceleris, auaritiaque
 suae frenaret. Loquebantur enim Decumani palam, & praeter ceteros is, qui apud istum plurimum po-
 terat, maximosque agros populabat, Apronius: perparum ex illis magnis lucris ad sese perueni-
 re, praetorem esse socium. Hoc cum palam Decumani tota prouincia loquerentur, tuumque nomen in re
 tam turpi, nefariaque interponerent, nihil ne tibi venit in mentem existimationi tuae consulere: ni-
 hil denique capiti ac fortunis tuis prouidere? Cum tui nominis terror in auribus animisque aratorum
 versaretur: cum decumani aratoribus ad pactiones faciendas non suam vim, sed tuum scelus ac nomen
 opponerent: ecquod iudicium Romae tam dissolutum, tam perditum, tam nummariuum fore putasti, quo
 ex iudicio te vlla salus seruare posset? cum planum fieret, decumis contra instituta legis, consuetu-
 dinemque omnium venditis, in aratorum bonis, fortunisque diripiendis Decumanos dicitasse tuas
 esse partes, tuam rem, tuam praedam: idque te tacuisse, & cum dissimulare non posses, potuisse tamen per-
 peti, & perferre, quod magnitudo lucri obscuraret periculi magnitudinem, plusque aliquanto apud
 te pecuniae cupiditas, quam iudicii metus posset. Esto, cetera negare non potes. ne illud quidem tibi
 reliquum fecisti, ut hoc posses dicere, nihil eorum te audisse, nihil ad tuas aures de infamia
 tua peruenisse. Querebant cum luctu, & gemitu aratores. tu id nesciebas? fremebat tota pro-
 uincia. nemo id tibi renunciabat: Romae querimoniae de tuis iniuriis, conuentusque habebant.
 ignorabas haec? ignorabas haec omnia? Quid? cum palam Syracusis te audiente, maximo conuentu, P.
 Rubrius Q. Apronium sponcione laceffiuit, ni Apronius dicitaret, te sibi in decumis esse so-
 cium: haec te vox non perculit? non perturbauit? non, ut capiti, & fortunis tuis prospiceres exci-
 tauit? tacuisti, sedasti etiam lites illorum, & sponsio illa ne fieret, laborasti. Pro dii immortales,
 hoc aut innocens homo perpeti potuisset, aut quis nocens, qui modo iudicia Romae fore pu-
 taret: non aliqua re simulatione populi Romae existimationi se hominum vendicasset? Quid est hoc?

Elorinus
 secundum
 Her. Bar.

Existima-
 tio.

Nummariu
 iudicium.

sponsio fit de capite, ac fortunis tuis. tu sedes! & quiescis! nō persequeris! nō perseueras! non perquiris cui dixerit Apronius! q̄s audierit! vnde hoc natū! quēadmodū platū sit! Si tibi ad aurē accessisset, & dixisset Aproniū dicitare, te sibi esse sociū, cōmoueri te oportuit, vocare Aproniū, nec illū ante tibi satisficere, q̄ tu omnīū existimationi satisficisses. cū vero in foro celeberrimo, tanta frequētia, hoc, verbo, & simulatione Apronio, re vera tibi obiectum esset, tu vnq̄ tantā plagam tacitus accipere potuisses: nisi hoc ita statuisses, in re tam manifesta quid dixisses, te deterius esse facturū! Questores, legatos, prefectos suos, Tribunos multi missos fecerūt, & de prouincia decedere iusserūt, q̄ eorū culpa se minus cōmode audire arbitrarēnt: aut q̄ peccare illos aliqua in re iudicarent. Tu Aproniū hominē vix liberū, cōtaminatū, perditū, flagitiosum, qui non modo animū integrū, sed ne animā quidē purā conseruare potuisset, eū in tanto tuo dedecore profecto ne verbo quidē grauiore appellasses: neq̄ apud te tā sancta religio societatis fuisset, vt tui capitis periculū negligeres: nisi rem tā notā esse omnibus, & tam manifestam videres! Cū eodē Apronio postea P. Scandilius eques Ro. quem vos oēs nostis, eandē spōsionē de societate fecit, quā Rubrius facere voluerat. institit, opprefit, non remisit: facta est sponsio HS. V. mil. coepit Scandilius Recuperatores, aut iudicē postulare, satis ne vobis pretori improbo circūdati cancelli videntē in sua prouincia, immo vero in sella, ac tribunali: vt aut de suo capite iudiciū fieri patiat̄ praesens, ac sedens: aut confiteat̄ se omnibus iudiciis cōuinci necesse esse! Spōsio est, ni te Apronius in Decumis socium esse dicat. Prouincia, tua est, ades, abs te iudiciū postulat̄, quid facis! quid decernis! Recuperatores dicis te daturū, bene agis, tamē, si qui erūt tātis ceruicibus Recuperatores, qui audeāt in prouincia, cū praetor adsit, nō solū cōtra voluntatē eius, sed etiā cōtra fortunas iudicare. Verū esto, manifesta res est: nemo esset, quin hoc se audisse liquido diceret: locupletissimus quisq̄, certissimus testis esset: nemo erat Sicilia tota, qui nesciret Decumas esse Pretoris: nemo qui nō audisset, ita Aproniū dicitasse. praeterea cōuentus honestus Syracusis, multi equites Ro. viri primarij, ex qua copia Recuperatores recipi oporteret, qui aliter iudicare nullo modo possent. Instat Scandilius postulare Recuperatores, tū iste homo innocēs, qui illā suspicionē leuare, atq̄ ab se remouere cuperet: Recuperatores dicit se de cohorte sua daturū. Proinde hominūq̄ fidem, quē ego accuso! in quo meā industriā, ac diligētiam spectari volo! quid est, quod ego dicendo, aut cogitādo efficere, aut assequi debeā: teneo in medijs vectigalibus populū Romani, in ipsis fructibus prouinciā Siciliae furē manifesto auertentē rem frumentariam omnē, pecuniā maximā: teneo inquā ita, vt negare nō possit. Nam quid hic dicit: sponsio facta est cū cognitore tuo Apronio de fortunis tuis omnibus, ni sociū te sibi in decumis esse dicitaret. expectant omnes quantae tibi ea res curae sit, quēadmodum hominū existimationi te, atq̄ innocentiam tuam probari velis. Hic tu Medicum, & aruspice, & praconē tuū Recuperatores dabis! aut etiā illū ipsum, quē tu in cohorte tua Cassianū iudicem habebas, si qua res maior esset, Papyriū Potamonē, hominē seuerū, ex vetere illa equestri disciplina! Scandilius postulare de conuentu Recuperatores. Tum iste negat se de existimatione sua cuiq̄ nisi suis cōmissurū. Negotiatores putant esse turpe, id forū sibi iniquū eiurare, vbi negotient̄. Praetor prouinciam suā totam sibi iniquā eiurat, O impudentiā singularem, hic postulat se Romae absolui, qui in sua prouincia iudicauit se absolui nullo modo posse: qui plus existimet apud lectissimos Senatores pecuniā, q̄ apud tres negotiatores metū valere. Scandilius vero negat sese apud Artēmidorū Recuperatorē verbum esse facturū: & tamē iurget, atq̄ onerat te bonis conditionibus, si tu vtī velis, si ex prouincia Sicilia tota statuas idoneū iudicem aut recuperatorem nullū posse reperiri, postulat a te, vt Romam reiciās. Hic enim uero tu exclaimas, hominē improbū, qui postulet ibi de tua existimatione iudiciū fieri, vbi te inuidiosum esse intelligebat, negas te Romam reiecturū, negas de cōuentu recuperatores daturū, cohortem tuā proponis. Scandilius rem se totam relicturum dicit, & suo tempore esse rediturum. Quid tu ibi tum! quid facis! Scandiliū cogis, quid! sponsionē acceptam facere! impudenter tollis expectatum existimationis tuae iudiciū, nō facis, quid ergo! Apronio permittis, vt quos velit, de cohorte sumat Recuperatores! indignum, vni potius ex iniquis sumendū, q̄ vtriusq̄ ex equis reiciendi fieri potestatem, neutrum facis eorum, quid ergo! est aliquid quod improbius fieri potest. Cogit enim Scandiliū quinq̄ illa millia nummum dare, atq̄ adnumerare Apronio. Quid potuit elegantius facere Pretor cupidus existimationis bonae, qui ab sese omnem suspicionē propulsare, qui se eripere ex infamia cuperet! Adductus erat in sermonē,

Animus,
Anima,Sponsio,
Cancelli,

Eiurare,

Iauget,

inuidiā, vituperationē: dicitur homo improbus, atq; impurus Apronius, sociū esse prae-
 re: venerat res in iudiciū, atq; discriminē: potestas erat isti hominī integro, atq; innocēti data,
 vt in Aproniū cū animaduertisset, sese grauissima leuaret infamia. quid excogitat poena: qd
 animaduersionis in Aproniū: cogit Scādiliū Apronio ob singularē improbitatē, atq; audaciā,
 Tprædica- Tprædationēq; nefarię societatis, HS. V. millia mercedis noīe, ac premiū dare. Quid interfuit
 tionem. homo audacissime, vtrū hoc decerneres: an id qd Apronius dicitabat, tu de te pferres, ac di-
 citares: quē hominē, si qs pudor in te, atq; adeo si qs met⁹ fuisset, sine supplicio dimittere nō
 debuisti: hūc abs te sine p̄mio discedere nolūisti. Oīa simul itelligere potuistis Iudices ex hoc
 vno crimine Scādiliano: primū, hoc non esse Romę natū de societate Decumarū, nō ab accu-
 Crimē do- satore fictū, nō vt solem⁹ interdū in defensionib⁹ dicere, crimē domesticū, ac vernaculum, nō
 mesticū ac ex tpe periculi tui cōstitutū, sed vet⁹, cogitatū iam, & te p̄tore iactatū, & nō ab inimicis Ro-
 vernaculū. mæ cōpositū, sed Romā de puincia exportatū, simul itelligi potest illud isti⁹ in Aproniū tū
 diū: Aproniū de isto nō modo cōfessio, verū etiā cōmemoratio. Eodem accedit, qd hoc quoq;
 itelligere potestis, istū statuisse in puincia sua, existimationis suę iudiciū extra cohortē suā
 cōmittendū fuisse nemini. Ecquis est iudex, cui nō ab initio Decumani criminis psuasum sit,
 istum in aratorū bona, fortunaq; impetū fecisse: qs hoc nō ex eo statim iudicauit, qd ostendi
 istum Decumas noua lege, atq; adeo nulla lege, cōtra oīm consuetudinē, atq; instituta ven-
 didisse: Verū vt istos ego Iudices tā seueros, tam diligētes, tā religiosos nō haberem: ecquis
 est, ex iniuriarū magnitudine, improbitate decretorū, iudiciorū iniquitate, qd hoc nō iandu-
 dū statuerit, & iudicari: Eriā sane sit aliqs dissolutior in iudicādo: legū, officiū, reipublicę, so-
 ciorum, atq; amicorū negligētiōr. quid is: possit ne de istius improbitate dubitare, cū tāta lu-
 cra facta, tā iniquas pactiones vi, & metu exp̄llas cognouerit: cū tāta p̄mia ciuitatis vi, atq;
 imperio, virgarū, ac mortis metu nō modo Apronio, atq; ei⁹ similib⁹, verū etiā Veneriis ser-
 uis dare coactas: Qz si qs sociorū incōmodis minus mouet: si quē aratorū fugę, calamitates,
 exilia, suspēdia deniq; nō permouet: nō possum dubitare, qn is tñ cū vastatā Siciliā, relictos
 agros, ex ciuitatum literis, & epistola L. Metelli cognouerit, statuat fieri non posse, vt de isto
 nō seuerissime iudicet. Erit etiā aliqs qui hęc oīa dissimulare, ac negligere possit. attulī spon-
 siones ipso p̄sente factas de Decumarū societate, ab ipso prohibitas iudicari: quid est, quod
 possit qsq; manifestius hoc, desiderare: Non dubito qn vobis satisfecerim Iud. verūtamen pro-
 grediar lōgius, nō mehercule quo magis hoc vobis psuadeatur, q̄ iam psuasum esse cōfido,
 sed vt ille aliquando impudentiæ suæ finē faciat: aliquādo desinat, ea se putare emere, q̄ ipse
 semper habuit venalia, fidē, iusiurandū, veritatē, officiū, religionē: definant amici eius ea di-
 ctitare, q̄ detrimento, maculæ, inuidię, infamię, nobis oībus esse possint. At qui amici: O mise-
 rum, atq; inuidiosum, offēsumq; paucorū culpa, atq; indignitate ordinē Senatoriū. Albam
 Aemiliū sedentē in faucib⁹ macelli loq palā: vicisse Verrē, emptos habere iudices: alium HS.
 CCCC. millib⁹: alitū HS. D. quē minimo, CCC. Atq; ei cū respōsum eēt, fieri nō posse, multos
 testes esse dicturos, me p̄terea causā nō defuturū: licet hercules, ingr, oēs oīa dicāt, in illo nisi
 ita res manifesta erit allata, vt respōderi nihil possit, vicim⁹. Bñ agis Alba, ad tuā veniā cōdi-
 tionē. nihil putas valere ī iudiciis cōiecturā, nihil suspitionē, nihil ante actę vitę existimatio-
 nē, nihil bonorū viroꝝ testimonia, nihil ciuitatū auctoritates, ac testimonia: literas manifestas
 q̄ris. Nō quero iudices Cassianos, veterē iudiciorū seueritatē nō regro: vestrā ī hoc fidē, digni-
 tatē, religionē, in iudicādo nō imploro: Albā habebō iudicē, eū hoīem, qd se ipse scurrā impro-
 bissimū existimari vult: qd a scurris potit⁹ semper gladiator, q̄ scurra appellat⁹ sit. Afferā rem
 eiusmodi in Decumis, vt Alba fateat, istū in re frumētaria, & in bonis aratorū, apte palamq;
 esse p̄datū. Decumas agri Leontini magno dicit se vēdidisse. ostēdi iam illud initio, nō existi-
 mandū magno vendidisse eū, qd verbo decumas vēdiderit: re, & conditione, & lege, & edicto,
 & licētia Decumanorū, decumas aratoribus nullas reliquas fecerit. Etiā illud ostēdi, vēdidit
 se alios magno Decumas agri Leontini, ceterorūq; agrorū, & lege Hieronica vēdidisse, & plu-
 ris etiā q̄ te vendidisse, nec aratorē quēq; esse q̄stū. nec. n. fuit qd quisq; q̄ri possit, cū lege æq;
 fime scripta venirent: neq; illud vnq; aratoris interfuit, quātī Decumæ veniret. Nō. n. ita est,
 vt si magno venierint, plus arator debeat: si paruo, min⁹. vt frumēta nata sunt, ita Decumæ
 veneunt. Aratoris aut̄ interest, ita se frumēta habere, vt decumę q̄ plurimo venire possint: dū
 arator ne plus decuma det, expedit ei decumā esse q̄ maximā. Verū hoc, vt opinor, esse vis ca-
 put defensionis tuę, magno te decumas vēdidisse: agri vero Leontini, qd plurimū efficit, tritici

Cassiani
iudices,

mod. CCVI. millibus. Si doceo, pluris aliquāto potuisse te vendere, neque his voluisse addice
 re, qui contra Aproniū licerent: & Apronio multo minoris, quā aliis potueris, tradidisse: si hoc
 doceo, poterit ne te Alba tuus antiquissim⁹ non solū amicus, verū etiam amator, absoluerit:
 Dico Equitē Ro. hoīem in primis honestū, Q. Minutiū cum suis similibus, ad decumas agrī
 Leōtini tritici mod. non. M. nō. MM. non. MMM. sed ad vnas vni⁹ agrī decumas tritici mod.
 XXX. voluisse addere: & ei potestatem emendī non esse factā, ne res abiret ab Apronio. Ne
 gare hoc, nisi forte negare omnia constituisti, nullo modo potes. palam res gesta est, maximo
 conuentū, Syracusis: testis est tota prouincia: propterea quod vndiq; ad emendas decumas soler
 eo conuenire, quod siue fateris, siue conuinceris, quot & quā maximis in rebus tenere, nō vides:
 Primū tuā rem illā, & p̄dam fuisse, nā nisi ita esset, cur tu Aproniū malebas, quē oēs tuū pro
 curare in decumis negotiū loq̄bant, quā Minutiū decumas agrī Leōtini fumere: deinde immē
 sum atq; infinitū lucrū eē factū. nā si. XXX. mod. tritici tu cōmot⁹ nō esses, certe hoc idē lu
 cri Minuti⁹ Apronio libēter dedisset, si ille accipe voluisset, quātā igit̄ illi spē p̄de p̄positā ar
 bitramur fuisse, qui tantū p̄sens lucrum nulla opera insumpta contempserit, atq; despexer
 it: Deinde ip̄e Minuti⁹ nunq̄ tanti habere voluisset, si decumas tu lege Hieronica venderes.
 sed quod tuis nouis edictis, & iniquissimis institutis plus aliquanto se, quā decumas, ablaturū vi
 debat, idcirco lōgius progressus est. At Apronio semper, plus etiam multo abs te permīssum
 est: quā quod edixeras. Quātum igitur quātum putamus factum esse per eum, cui quiduis licitum
 sit, cum tātum lucrū voluerit addere is, cui, si decumas emisset, idē non liceret: Postremo illa
 quidem certe tibi p̄cisa defensio est, in qua tu semper omnia tua furta, atq; flagitia latere pos
 se arbitratus es, magno te decumas vendidisse, plebi Ro. consuluisse, annonā p̄spexisse. non
 pōt hoc dicere is, quod negare nō potest, se vni⁹ agrī decumas. XXX. mod. minoris quā potuerit,
 vēdidisse. vt etiam, si tibi hoc cōcedā, Minutio ideo te non tradidisse, quod iam addixisses Apro
 nio: aiūt enim te ita dicitare, quod ego expecto, cupioq; te illud defendere. verū vt ita sit, tamē
 non potes hoc quasi p̄clarū aliquid p̄dicare, magno te decumas vēdidisse, cū fuisse fatea
 re, qui multo pluris voluerint emere. Tene igit̄ iā Iudices, & manifesto tene avaritia, cupi
 ditas hoīs, scelus, improbitas, audacia. Quid! si hec, quę dico, ipsi⁹ amici, defensoresq; iudica
 runt: quid vultis amplius! Auentu L. Metelli p̄toris cum omnes eius comites iste sibi suo
 illo p̄chresto medicamēto amicos redemisset, aditum est ad Metellū, educt⁹ est Apronius,
 eduxit vir primari⁹ C. Galli⁹ Senator: a L. Metello, vt ex edicto suo iudiciū daret in Apro
 niū, quod p̄ vim aut metū abstulisset: quā formulā Octavianā, & Romę Metell⁹ habuerat, & ha
 bebat in puincia: nō impetrat: cū hoc diceret Metell⁹, p̄iudiciū se de capite C. Verris, p̄ hoc
 iudiciū nolle fieri. Tota Metelli cohors, hominū nō ingratorū, aderat Apronio. C. Gallius
 homo nostri ordinis, a suo familiarissimo L. Metello iudiciū ex edicto nō potest impetrare.
 Nō reprehēdo Metellū, pepercit hominī amico, & quēadmodū ipsū dicere audiui, necessa
 rio. nō reprehēdo inquā Metellū, sed hoc miror, quomodo, de quo hoīe p̄iudiciū noluerit
 fieri per Recuperatores, de hoc ip̄so nō modo p̄iudicari, verū grauissime, ac vehemētissi
 me iudicari. Primū enī, si Aproniū absolutū iri putaret, nihil erat, quod vllū p̄iudiciū vere
 re. Deinde si cōdēnato Apronio, coniunctā cū eo Verris causam oēs erāt existimaturi, Me
 tellus quidē certe iā hoc iudicabat, eorū rē, causamq; esse cōiunctā, quā statuerit Apronio cō
 dēnato, de isto p̄iudiciū futurū. & simul vna res vtriq; rei est argumēto: & aratores vi, &
 metu coactos Apronio multo plus, quā debuerint, dedisse: & Aproniū isti⁹ rē suo noīe egisse,
 cū L. Metellus statuerit, nō posse Aproniū cōdēnari, quin simul de istius scelere, atq; impro
 bitate iudicaret. Venio nūc ad epistolā Timarchidis, liberti istius, & accēsi, de qua cū dixē
 ro, totū hoc crimē Decumanū p̄rorabo. Hęc epistola est Iudices, quā nos Syracusis in adī
 bus Aproniū, cū literas cōquireremus, inuenimus. missa est, vt ipsa significat, ex itinere, cum
 Verres iā de puincia decessisset, Timarchidis manu scripta. Recita epistolā Timarchidis.
 TIMARCHIDES VERRIS ACCENSVS APRONIO SALVTEM DICIT. Iam hoc
 quidē non reprehendo quod ascripsit accensus, cur enim sibi hoc scribē solī sumant: L. Papy
 rius Scriba. volo ego hoc esse commune accensorum, lictorū, viatorum. FAC DILIGEN
 TIAM ADHIBEAS, QVOD AD EXISTIMATIONEM PRAETORIS ATTI
 NET. Commendat Apronio Verrem, & hortatur vt inimicis eius resistat. bono p̄sidio
 munitur existimatio tua, siquidem in Aproniū constituitur diligentia, atq; auctoritate.
 HABES VIRTUTEM ATQVE' ELOQVENTIAM. Quę copiose laudatur Apro

Amicitia;
Amator.P̄chrestū
medicamē
tum.
Educere.P̄iudica
re.
Iudicare.

Iudiciū

Accensus.

Actio. V.

nitus a Timarchide: q̄ magnifice: cui ego nō putem illū placere oportere, qui tantopere Timarchidi probatus sit: HABES SVMPVTVM VNDE FACIAS. Necessē est, qđ redun-
daret de vestro frumentario quaestu, ad illū potissimū, per quē agebatis, defluxisse. SCRIBAS APPARITORES RECENTES ARRIPE: CVM L. VVLTEIO, QVI PLVRIMVM POTEST, CAEDE, CONCIDE. Videte q̄ valde malitiā suā confidat Timarchides, qui etiā Apronio improbitatis p̄cepta det. Iā hoc, caede, concide, non verba domo patroni depromere videt, ad omne genus nequitiaē accommodata: VOLO MIHI FRATERCVLO TVO CREDAS. Cōforti quidē in lucris atq; furtis, gemino, & simillimo nequitia, improbitate, audacia. IN COHORTE CHARVS HABEARE. Quid est hoc in cohorte: quo pertinet: Aproniū doces: quid: in vestra cohorte te monitore, an sua sponte peruenerat: QVOD CUIQVE OPVS SIT, OPPONE. Qua impudētia putatis eū in dominatiōe fuisse, qui in fuga tā improbus sit: ait, oīa pecunia effici posse: dare, profunderē, opponere, si velis vincere. Nō hoc mihi tā molestū est Apronio suadere Timarchidē, q̄ hoc idē patrono suo p̄cipit. TE POSTVLANTE OMNES VINCERE SOLENT. Verre quidē P̄tore, nō Sacerdote, nō Peduceo, nō hoc ipso Metello. SCIS METELLVM SAPIENTEM ESSE. Hoc vero ferri iā nō potest, irrideri viri optimi L. Metelli ingeniū, & contemni, ac despici a fugitiuo Timarchide. SI VVLTEIVM HABEBIS, OMNIA LVDIBVNDVS PERFICIES. Hic vehemēter errat Timarchides: q̄ aut Vulteiu pecunia corrūpi putet posse, aut Metellū vni⁹ arbitrato gerere P̄turā, sed errauit cōiectura domestica. q̄a multos per se, & per alios multa ludibūdos libidinose apud Verre effecisse vidit, ad oēs eosdē patere aditus arbitrabat. facilius vos efficiebatis ludibūdi, quē volebatis a Verre, q̄ multa ei⁹ ludorū genera noratis. INCVLCATVM EST METELLO ET VVLTEIO TE ARATORES EVERTISSE. Quis istuc Apronio attribuebat, cū aratorem aliquē euerterat: aut Timarchidi, cū ob iudicandū, aut decernēdū, aut imperandū aliqd, aut remittēdū, pecuniā acceperat: aut Sestio Licitori, cū aliquē innocētē securi percusserat: nemo. oēs ei Verri tūc attribuebāt, quē nūc cōdemnari volūt. OBTVDERVNT EIVS AVRES TE SOCIVM PRAETORIS FVISSE. Vides ne hoc q̄ clarū sit, ac fuerit: cum etiā Timarchides hoc metuat, cōcedes nō hoc crimē nos in te cōfingere, sed iā pridē ad crimen, aliquā defensionē libertū querere: Libertus & Accēsus tuus, & tibi, ac liberis tuis, oībus in reb⁹ cōiūctus, ac p̄ximus, ad Aproniū scribit, vulgo esse ab oībus ita demōstratū Metello, tibi Aproniū ī decumis sociū fuisse. FAC SCIAT IMPROBITATEM ARATORVM. IPSI SVDABVNT, SI DII VOLENT. Quod istuc per deos immortales, aut qua de causa excitatū esse dicamus in aratores tā infestū odiū: atq; tantū: quātā iniuriā fecerūt Verri aratores, vt eos etiā l̄ocutus, & accensus eius tā irato animo, aut literis insequatur: Neq; ego huius fugitiui Iudices epistolā vobis recitarem, nisi vt ex ea totius familiā p̄cepta, & instituta, & disciplinā cognosceretis. Videtis, vt moneat Aproniū, qbus reb⁹, ac muneribus insinuet ī familiaritatē Metelli: Vulteiu corrūpat: Scribas, Accēsumq; precio delinuat: ea p̄cipit, quā vidit: ea monet alienū hominē, quā domi didicit ipse. Verum in hoc errat vno: q̄ easdē existimat vias ad omniū familiaritates esse munitas. q̄q; merito sum iratus Metello, tamēn hęc, quē vera sunt, dicā. Apronius ipsum Metellū nō precio, vt Verre, nō cōiuiū, non muliere, nō sermone incauto, atq; improbo posset corrūpere. qbus rebus nō sensim, atq; moderate ad istius amicitiaē arreperat, sed breui tēpore totū hominē, totāq; eius p̄turā possederat. Cohortē autē Metelli quā vocat, qđ erat qđ corrūperet: ex qua recuperatores nulli dabant. Nā q̄ scribit Metelli filiū puerū esse, vehemēter errat. nō em̄ ad oēs p̄torū filios iidē aditus sunt. O Timarchide, Metelli est filius in prouincia, nō puer, sed adolescēs bon⁹, ac p̄pudēs, dignus illo loco, ac noīe. Vester ille puer p̄textatus in puincia quēadmodū fuisset, nō dicerē, si pueri eē illā culpā, ac nō patris existimarē. Tu ne, cū te, ac tuā vitā nosses, in Sicilia tecū gradē p̄textatū filiū ducebas: vt etiā si natura puerū a paternis vitiis, atq; a generis similitudine abduceret, cōsuetudo tamē eū, & disciplina degenerare nō sineret. Fac enī fuisse in isto C. Leliū, M. Catonis materiē, atq; indolē, qđ ex eo boni sperari, atq; effici potest, q̄ in patris luxurie sic vixerit, vt nullū vnq; pudicū, neq; sobriū cōiuiū viderit: q̄ in epulis quotidiana adultate p̄ triēniū inter impudicas mulieres, & intēperates viros versat⁹ sit: nihil vnq; a patre audiuit, quo pudētior, aut melior esset: nihil vnq; patrē agere vidit, qđ cū imitat⁹ esset, nō id, qđ turpissimum est, similis patri putaretur. Quibus in rebus nō solum filio, verū

Fraterculus.
Geminus.

Ludibūd⁹.

Insinuet in familiaritatem.

†prudens.

C. Leliū, M. Catonis materies atq; idoles

etiam Reip. fecisti iniuriam. Susceperas enim liberos non solum tibi, sed etiam patrie: qui non modo tibi voluptati, sed etiam qui aliquando vsui Reip. esse possent. Eos instituere, atque erudire ad maiorem rui instituta, atque ciuitatis disciplinam, non ad tuas turpitudines debuisti. esset inertis, atque impuro, & improbo pariete nauus, & pudens, & probus filius: haberet aliquid abs te Respu. muneris. Nunc pro te Verrē substituisi alterum ciuitati. nisi hoc forte deterior est, si fieri potest, quatu eiusmodi euasisti, non in hominis luxuriosi, sed tantum in furis, ac diuisoris disciplina educatus. quid isto festiuus fore arbitramur: qui est tuus natura filius, consuetudine discipulus, voluntate similis: Quē ego Iudices quatuuis bonum, forteque facile paterer euadere. non enim me inimicitiae commouent, si quae mihi cum isto futurae sint. Nam si in omnibus rebus innocens fuero, meique similis, quid mihi istius inimicitiae nocebunt: sin aliqua in re Verri similis fuero, non magis mihi deerit inimicus, quam Verri defuit. Etenim Iudices eiusmodi Respu. debet esse, & erit, veritate iudiciorum constituta, ut inimicus neque deesse nocenti possit, neque obesse innocenti. Quapropter nulla res est, quā obrem ego istum nolim ex paternis probris, ac vitis emergere: id quod tamen isti difficile est, tamē haud scio an fieri possit: praesertim si (ut nunc fit) custodes amicorum esse sectabunt: quoniam pater tam negligens, ac dissolutus est. Verum huc longius, quam voluntas fuit, ab epistola Timarchidis digressa est oratio mea, qua recitata, conclusurum me esse crimen decumarum dixeram: ex quo intellexistis innumerabile frumenti numerum per triennium auersum a Rep. esse, abreptumque aratoribus. Sequitur, ut de frumento empto vos Iudices doceam, maximo atque impudētissimo furto: de quo dum certa, & pauca, & magna dicam breuiter, attendite. Frumentum emere in Sicilia debuit Verres ex Senatusconsulto, & ex lege Terentia, & Cassia frumentaria. Emundi duo genera fuerunt: unum certarum Decumarum: alterum quod praeterea ciuitatibus aequaliter esset distributum. Illius decumani tantum, quantum ex primis decumis fuisset, tritici mod. DCCC. millia: precium autem constitutum decumano in mod. singulos HS. ternis: imperato, HS. IIII, ita in frumentum imperatum, HS. duodetrices in annos singulos Verri decernebat, quod aratoribus soluere: in alteras decumas ferme ad nonagies, sic per triennium ad hanc frumenti emptioem Siciliensem prope centies & tricies erogatum est. Hanc pecuniam tantam, datam tibi ex arario inopi, atque exhausto: datam ad frumentum, hoc est ad necessitatem salutis, & vitae: datam ut Siculis aratoribus quibus tanta onera Respu. imponeret, soluere: abs te sic laceratam esse dico, ut possim illud probare, si velim: omnem te hanc pecuniam domum tuam auertisse. Etenim sic hanc rem totam ad ministrasti, ut hoc, quod dico, probari aequissimo iudicio possit. Sed ego habebō rationem auctoritatis meae: meminero, quo animo, quo consilio ad causam publicam accesserim: non agam tecum accusatorie, nihil fingam, nihil probari velim me dicente, quod non ante mihi metipsum probatum sit. In hac pecunia publica Iudices haec insunt tria genera furtorum. Primum etiam, cum posita esset apud eas societates, unde erat attributa, binis centesimis foeneratus est. Deinde permultis ciuitatibus pro frumento nihil soluit omnino. Postremo si cui ciuitati soluit, tantum detraxit, quantum commodum fuit: nulli, quod debitum est, reddidit. Ac primum hoc ex te quero. Tu cui Publicani ex Arpinati literis gratias egerunt, pecunia publica ex arario erogata, ex vectigalibus populi Ro. ad emendum frumentum attributa, fuerit ne tibi quaestui: pensitarit ne tibi binas centesimas: credo te negaturum. Turpis enim est, & periculosa confessio, mihi autem hoc perarduum est demonstrare, quibus enim testibus: Publicani tractati honorifice sunt, tacebunt. literae eorum decreto Decumanorum remotae sunt, quo me igitur vertam: rem tam improbam, crimen tantae audaciae, tantaeque impudentiae, propter inopiam testium, ac literarum praetermittam: non faciam Iudices: utar teste, quo? P. Vectio Chilone homine equestri ordinis honestissimo, atque ornatissimo: qui isti ita amicus, & necessarius est, ut etiam si vir bonus non esset, tamen quod contra istum diceret, graue videretur. ita vir bonus est, ut etiam si inimicissimus isti esset, tamen eius testimonio credi oporteret. Admiratur, & expectat, quid nam Vectius dicturus sit. Nihil dicet ex tempore: nihil ex sua voluntate: nihil, cum utrumuis licuisse videatur. Misit in Siciliam literas ad Carpinatium, cum esset magister scripturae & sex Publicanorum, quas ego Syracusis apud Carpinatium in literarum allatarum libris, Romae in literarum missarum apud magistrum Tullium familiarē tuum inueni, quibus ex literis impudentiam foenerationis quae cognoscite. LITERAE MISSAE L. VECTII, L. SERVI LII, C. ANTISTITIS MAGISTRORVM. Praesto se tibi ait futurum Vectius, & obseruaturum quemadmodum rationes ad ararium referas: ut si hanc ex foenore populo pecuniam non retuleris, reddas societati. Possumus hoc teste, possumus P. Seruiliū, & C. Antia

Liberi Rei
pu. debent

Diuisor.

Similis mei

Similis

Verri.

Resp. qua-

lis esse de-

bet.

De frumē-

to empto.

Centesimae.

Magister

scripturae.

Publicoꝝ

Actio. V.

stis magistrorū, primorū hominū, atq; honestissimorū, possumus auctoritate societatis, cuius literis utimur, quod dicimus obtinere: an aliqua firmiora, aut grauiora quarēda sunt! Vectius tuus familiarissimus, Vectius tuus affinis, cuius sororē habes in matrimonio, tuę fratris vxoris Vectius, frater tuī Quæstoris, impudētissimū tuū furtū, certissimūq; peculatū, nā quo alio noīe pecunię publicę fœneratio est appellāda! ✕ Recita reliqua. Scribā tuū dicit Verres huius p̄scriptorē fœnerationis fuisse. ei quoq; Magistri minant̄ ī literis, & casu Scribæ r̄ duo magistri fuerūt. cū Vectio binas cētēsimas ab se ablatas ferūdū nō putāt, & recte non putāt. Quis enī hoc fecit vnq; q̄s deniq; conat̄ est facere! aut posse fieri cogitauit! vt cū Senatus publicanos vsura sepe iuuisset, magistratus a publicanis pecuniā pro vsuris aueret auferre! Certe huic homini spes nulla salutis esset, si Publicani, hoc est si Equites Ro. iudicārēt. Minor esse cura nūc Iudices nobis disceptatibus debet: & tāto minor, quanto est honestius alienis iniuriis, q̄ re sua cōmoueri. Quid ad hęc respōdere cogitas! vtrū factū negabis! an tibi hoc licitū esse defendes! Negare q̄ potes! an vt tāta auctoritate literarū, tot testibus Publicanis cōuincare! Licuisse vero quī: si mehercule te tuā pecuniā nō populi Ro. in prouincia fœneratū docerē, tamē effugere nō posses. sed publicā, sed ob frumētū decretā, sed a Publicanis fœnore accepto, hoc licuisse cuiq; probabis! quo nō modo ceteri, sed ipse nihil audacius, improbiusq; fecisti. Nō mehercule hoc, quod oībus singulare videt̄, de quo mihi deinceps dicēdū est, possum Iudices dicere audacius esse, aut impudētius, q̄ permultis ciuitatibus p̄ frumento nihil soluit omnino. maior hęc pręda fortasse est, sed illa impudentia certe non minor. Et quoniā de illa fœneratione satis dictū est, nūc de hac tota pecunia auersa, quas cognoscite.

Honestę ciuitates. Sicilię ciuitates multę sunt Iudices ornata; atq; honestę, ex quibus in primis numerāda est ciuitas Halefina. Nullā enī reperietis aut officiis fideliorē, aut copiis locupletiorē, aut auctoritate grauiorē. Huic iste annos singulos cū sexaginta triticī millia modiorū imperauisset, pro tritico nummos abstulit, quātū erat in Sicilia triticū: quos de publico nummos acceperat, retinuit oēs. Obstupui Iudices, cū hoc mihi primū Halefę demonstrauit in Senatu Halefinorū homo summo ingenio, summa prudētia, summa auctoritate pręditus Halefinus Aenias: cui Senatus dederat publice causam, vt mihi, fratriq; meo gratias ageret: & simul, q̄ nos ea, quę ad iudiciū pertinerēt, doceret. demonstrat hęc istius cōsuetudinē, ac rationē fuisse: cū oīs frumenti copia decumarū noīe penes istū esset redacta, solitū esse istū pecuniā cogere a ciuitatibus, frumentū improbare: quātū frumenti Romā esset mittendū, tantū de suo quęstu, ac de sua copia frumētū mittere. Posco rationes, inspicio literas: video frumētū granū Halefinos, quibus LX. millia modiorū imperata erāt, nullū dedisse: pecuniā Volcatio, Timarchidi, Scribę dedisse. reperio gentis huiusmodi Iudices pręde, vt prętor, qui frumentū emere debebat, non emat, sed vēdat: pecunias quās ciuitatibus distribuere debebat, eas oēs auertat, atq; auferat. Nō mihi iam furtū, sed monstrū, ac prodigiū videbat. ciuitatū frumentū improbasse: precium ei frumento cōstituere: quod cōstituisset, id ciuitatibus auferre: quod a populo Ro. accepisset, tenere. Quot vultis esse in vno furto peccatorum gradus! vt si singulis insistere velim, progredi iste nō posset. Improbas frumentū Siculū, quid! ipse quod mittis! peculiarē habes aliquam Siciliā, quę tibi ex alio genere frumentū suppeditare possit! Cū Senatus decernit, vt emat in Sicilia frumentū, aut populus iubet, hoc, vt opinor, intelligit, ex Sicilia Siculū frumentū apportari oportere. Tu cū ciuitatū Sicilię vulgo omne frumentū improbas, num ex Aegypto, aut ex Syria frumentū Romā mittis! Improbas Halefinū, Cephaleđitanū, Thermitanū, Afratinū, Tyndaritanū, Herbitense: multarū pręterea ciuitatū. Quid accidit tamē, vt horū populorū agri frumētū eiusmodi te p̄tore ferrēt, quod nūq; antea, quod neq; tibi, neq; populo Ro. posset probari! presertim cū ex iisdē agris, eiusdēq; anni frumentū ex decumis Romam mācipēs aduexissent, quid acciderat, vt ex eodē horreo decumanū probaret, emptū non probaret! dubiū ne est, quin ista oīs improbatio cogēda pecunię causa nata sit! Esto: improbas Halefinū, habes ab alio populo quod probes: eme illud, quod placet: missos fac eos, quorū frumentum improbasti. sed ab iis quos repudias, exigis tantū pecunię, quantū ad eū numerū frumentū satis sit, quę ciuitati imperas. Dubiū est quod egeris! in medimna singula video ex literis publicis tibi Halefinos HS. quinos denos dedisse. ostēdā ex tabulis locupletissimorū aratorū, eodē tēpore neminē in Sicilia pluris frumentum vendidisse. Quę ergo ista ratio! aut quę potius amentia! frumentum improbare id, quod ex eo loco fit, ex quo Senatus, & populus Romanus emi voluerit: ex eo acervo, ex quo partem tuā idem decumarum nomine probaris, deinde a ciuitatibus

bus pecunias ad emendū frumentum cogere, cum ex arario acceperis, vtrum te lex Terentia Siculorū pecunia frumētū emere a Siculis, an populū Ro. pecunia frumētū ab Siculis emere iussit: iam vero ab isto, omnē illam ex arario pecuniam, quam his oportuit ciuitatibus pro frumento dari, lucrifactam videtis. Accipis enī HS. XV. pro medimno, tanti enim est illo tē pore medimnum. Retines HS. XII. tanti enim est frumentū Siciliense ex lege estimatū. Quid interest vtrum hoc feceris, an frumentū non improbaris, sed frumento probato, & accepto, pecuniam publicā tenueris omnē: neq; quicq; vlli dissolueris ciuitati: cū aestimatio legis eiusmodi sit, vt ceteris tēporibus tolerabilis Siculis, te pretore etiā grata esse debuerit. Est enim modius lege HS. III. aestimatus: fuit autē te pretore, vt tu in multis epistolis ad amicos tuos gloriaris, HS. II. Sed fuerit, HS. III. quoniam tu tantū a ciuitatibus in modios singulos exegisti, cum, si solueres Siculis tantū, quantū te populus Ro. iusserat, aratoribus fieri gratissimum posset, tu nō modo eos accipere qd̄ oportebat nolūisti, sed etiam dare, quod non debebant, coegisti. Atq; hęc ita gesta esse Iudices cognoscite ex literis publicis ciuitatū, & ex testimoniis publicis, in quibus nihil fictum, nihil ad tempus accommodatū intelligatis. Omnia quę dicimus, rationibus populorū non interpositis, neq; perturbatis, neq; repentinis, sed certis, institutis, ordine relata, atq; confecta sunt. Recita rationes Halefinorum. Cui pecuniā datā dicit: dic, dic etiā clarius. VOLCATIO, TIMARCHIDE, MEVIO. Quid est Verres: ne illam quidē tibi defensionē reliquā fecisti, mancipēs in istis rebus esse versatos, mācipēs frumentum improbasse, mancipēs precio cum ciuitatibus decidisse, & eosdem abs te illarū ciuitatum nomine pecunias abstulisse, deinde ipsos sibi frumentū coemisse, nihil hęc ad te pertinere. mala mehercule, ac misera defensio, Prætorē hoc dicere: ego frumentū neq; attigi, neq; aspexi: mancipibus potestatem probandi, improbandiq; permisi: mancipēs a ciuitatibus pecunias extorserunt: ego autem quā pecuniā populis dare debui, mancipibus dedi. Mala est hęc quidem, vt dixi, defensio criminis, sed tamen hac ipsa tibi, si vti cupias, nō licet, vetat te Volcatius tuæ, tuorumq; delitię, mentionem mancipis facere. Timarchides autē columen familie vestre premit fauces defensionis tuæ: cui simul, & Volcatio pecunia a ciuitate numerata est. Iam vero scriba tuus annulo aureo suo, quē ex his rebus inuenit, ista te ratione vti nō sinet. Quid igitur est reliquum: nisi vti fateare, te Romam frumētum emptum Siculorum pecunia misisse, publicam pecuniam domum tuam conuertisse. O consuetudo peccandi, quantā habes iucunditatem in improbis, & audacibus, cum poena abfuit, & licentia cōsecuta est. Iste in hoc genere peculatus non nunc primum inuenitur, sed nunc demum tenetur. Vidimus huic ab arario pecuniam numerari Quæstorī ad sumptum exercitus Consularis: vidimus paucis post mensibus, & exercitum, & Consulem spoliatum. illa omnis pecunia latuit in illa caligine, ac tenebris: quæ totam Rempu. tum occupauerat. Iterum gessit hereditariam Quæsturam cum Dollabella: magnam pecuniam auertit, sed eius rationem cum damnatione Dollabellę permiscuit. Commissa est pecunia tanta pretori: non reperietis hominē timide, nec leuiter, hęc improbissima lucra ligurientem: deuorare omnem pecuniam publicam non dubitauit. Ita serpit illud insitum in natura malum consuetudine peccandi libera, finem vt auidacię statuere ipse sibi non possit. Tenetur igitur aliquando, & in rebus tum maximis, tum manifestis tenetur. Atq; in eam fraudem mihi videtur diuinitus incidisse, non solum vt eas poenas, quas proxime meruisset, solueret, sed vt illa etiam scelera eius in Carbonem, & in Dollabellam vindicarentur. Etenim noua quoq; alia res extitit Iudices in hoc crimine, quę tollat omnem dubitationem superioris illius Decumani criminis. Nam vt illud missum faciā, per multos aratores in alteras Decumas, & in hęc. DCCC. millia modium, quod emptum populo Ro.arent, non habuisse: sed a tuo procuratore, hoc est ab Apronio, emisse: ex quo intelligi potest, nihil te aratoribus reliqui fecisse: vt hoc preteream, quod in multis est testimoniis expositum: potest illo quicq; esse certius, in tua potestate, atq; in tuis horreis omne frumentum Sicilię per triennium, atq; omnes fructus agrī decumani fuisse: Cum enim a ciuitatibus pro frumēto pecuniā exigebas, vnde erat frumentū quod Romā mitteres, si tu id non omne clausum, & cōpressum possidebas: Itaq; in eo frumēto primus tibi ille questus fuit, ipsius frumētū, qd̄ erat ereptū ab aratoribus, alter, qd̄ id frumētū improbissime partū, nō semel, sed bis, neq; vno, sed duobus precii vnū, & idē frumētū vēdidisti: semel ciuitatibus HS. XV. in medimnū: iterū populo Ro. a quo HS. XXI. i medimna p eodē illo frumēto abstulisti. At. n. frumētū Centuripinorū, & Agrigentīnorū, & nōnullorū fortasse pretereā pbasti, & his populis

Columen
familie.Ligurientē
lucra.

Actio. V.

pecuniā dissoluisti. Sint aliquę ciuitates in eo numero, quarū frumentū improbare nolueris, quid tandē his ciuitatibus omnis ne pecunia, quę pro frumento debita est, dissoluta est: vnū mihi reperī, non populū, sed aratorem: vide, quare, circūspice, si quis forte est ex ea prouincia, in qua tu triennū præfuisi, qui te nolit perisse, vnū inquā da mihi ex illis aratoribus, q̄ vel ad statuā pecuniā contulerūt, qui sibi dicat pro frumento omne esse, qđ oportuerit, solum. Cōfirmo Iudices, neminē esse dicturū. Ex omni pecunia quā aratoribus soluere debuisti, certis nominibus deductiones fieri solebāt: primū pro spectatione, & collybo, deinde pro nescio quo cerario. Hęc oīa Iudices non rerum certarum, sed furtorū improbissimorū sunt vocabula. Nā collybus esse q̄ potest, cū vtant oēs vno genere nummorū! Cerariū vero qđ vocas: quomodo hoc nomē ad rationes magistratus: quomodo ad pecuniā publicā allatum est! Nā illud genus tertiuū deductionis erat eiusmodi, quasi nō modo liceret, sed etiā oportere: nec solū oportere, sed plane necesse esset. Scribæ noīe de tota pecunia, binę quinquagesimę detrahebant. Quis tibi hoc cōcessit: quæ lex: quæ Senatus auctoritas: quæ porro æquitas, vt tantā pecuniā Scriba tuus auferret, siue de aratorū bonis, siue de populū Ro. vectigalibus! Nā si potest ista pecunia sine aratorū iniuriā detrahi, populus Ro. habeat, præsertim in tātis arariū angustiis. Sin autē & populus id voluit, & æquum ita est, solui aratoribus, tuus apparitor parua mercede populū cōductus, de aratorū bonis prædabit! & in hac causa Scribarū ordinē in me cōcitabit Hortēsi? & eorū cōmoda a me labefactari, atq; oppugnari iniuria dicet: quæ si vero hoc Scribis vllō exēplo sit, aut vllō iure cōcessum. Quid ego vetera repetā: aut qđ eorū Scribarū mentionē faciā, quos cōstat sanctissimos hoīes, atq; innocētissimos fuisse! Nō me fugit Iudices, vetera exempla pro fictis fabulis iam audivi, atq; haberi. in his tēporibus verus labor miseris, ac perditis. Nuper Hortēsi Questor fuisti, quid tui scribæ fecerint, tu potes dicere. Ego de meis hoc dico, cū in eadē ista Sicilia pro frumēto ciuitatibus pecuniā soluerē, & mecū duos frugalissimos hoīes Scribas habere, L. Manulū, & L. Sergiū, nō modo istas duas quinquagesimas, sed omnino nūmū nullū cuiq; esse deductū. dicerē, hoc mihi totū esse attribuendū Iudices, si illi vnq; a me hoc postulassent, si vnq; omnino cogitassent. Quamobrem enī Scriba deducat, ac nō potius multo, q̄ adduxerit, tabellarius: cuius aduentu certiores facti, petiuerūt: præco, qui abire iussit: viator, ac Venerius, q̄ fiscum sustulit: quę pars opere aut opportunitatis in scriba est: cui rei, nō modo merces tanta det, sed cur cū eo tantæ pecuniæ partitio fiat. Ordo est honestus, quis negat: aut quid ea res ad hęc rem pertinet: est vero honestus, q̄ eorum hominum fidei tabulæ publicæ, periculaq; magistratorū cōmittunt. Itaq; ex his Scribis, q̄ digni sunt illo ordine, patribus familias, viris bonis, atq; honestis, percōtamini quid sibi iste qui quinquagesimę velint: iam oēs intelligetis nouā rem: totā atq; indignā videri. ad eos me scribas reuoca, q̄ placet: nolī hos colligere, qui nūmulis corrogatis de nepotū bonis, ac de scenicorū corollariis, cū decuriā emerunt, ex primo ordine explosorū, in secundum ordinē ciuitatis se venisse dicūt. eos scribas tecū disceptatores huius criminis habebō, q̄ istos Scribas esse moleste ferūt. Tamen si, cū in eo ordine videamus esse multos nō idoneos, qui ordo industriæ propositus est, & dignitati, mirabimur turpes aliquot in eo esse, quo cuius licet precio peruenire: Tu ex pecunia publicā HS. tredecies Scribā tuū permīssu tuo cum abstulisse fateare, reliquā tibi vllam defensionē putas esse: hoc ferre quenq; posse: hoc quenq; deniq; nunc tuorū aduocatorum animo æquo audire arbitrare: quæ in ciuitate C. Catonī clarissimo viro, Consulari homini, HS. VIII. millibus lis æstimata sit: in eadem ciuitate apparitori tuo esse cōcessum, vt HS. vno nomine terdecies auferret! Hinc ille est annulus aureus, quo tu istū in cōcione donasti. quę tua donatio singulari impudentia prædita noua Siculis oibus, mihi vero incredibilis videbat. Sepe enī nostri Imperatores superatis hostibus, optime Repub. gesta, Scribas suos annulis aureis in cōcione donarūt. tu vero qbus rebus gestis, quo hoste superato, concionē donādī causa aduocare ausus es: neq; enī solū Scribā tuum annulo, sed etiā virū fortissimū, ac tui dissimillimū, Q. Rubriū, excellenti virtute, auctoritate, copiis, coronā, & phaleris, & torque donasti: M. Cossutiū sanctissimū virū, atq; honestissimū: M. Castritiū summo splendore, ingenio, gloria præditū. Quid hęc sibi horū triū ciuiū Ro. dona voluerunt: Siculos præterea potētissimos, nobilissimosq; donasti, q̄ nō, quęadmodū sperasti, tardiores fuerunt, sed ornatiores tuo iudicio ad testimonia dicenda venerunt. Quibus ex hostiū spoliis: de qua victoriā: quæ ex præda, aut manubiis, hęc abs te donatio constituta est: An q̄ te Prętore, paucorum aduentu Myoparonum, classis pulcherrima, Sicilię

Collybus.
Cerarium.

Scribæ.

Deducere.
Adducere.

¶ volunt.
¶ valent.
¶ actam.

Annuli
aurei.

propugnaculū, presidūq; prouincię, piratarum manibus incēsa est: an q; ager Syracusanus prædonum incēdiis te prætorē vastatus est: an q; forū Syracusanū nauarchorū sanguine re-
 dundauit: an q; in portu Syracusano piraticus Myoparo nauigauit: nihil possum reperire, quāobrem te in istā amētiam incidisse arbitrer: nisi forte id egisti: vt hominibus ne obliuisci quidē rerum tuarū male gestarū liceret. Annulo est aureo Scriba donatus, & ad eā donatio-
 nē concio est aduocata, qd̄ erat os tuū, cū videbas in concione eos homines, quorū ex bonis iste anulus aureus donabatur: qui ipsi annulos aureos posuerant, liberisq; suis detraxerāt, vt esset vnde Scriba tuus hoc tuū munus, ac beneficiū tueretur: quę porro præfatio tuę do-
 nationis fuit: illa scilicet verus, atq; Imperatoria. Quādo tu quidē in prælio, in bello, in re mi-
 litari, cuius ne mētio quidē te prætorē vlla facta est. An illa! quando quidē tu nulla vnq; mi-
 hi in cupiditate, ac turpitudine defuisti, omnibusq; in iisdē flagitiis mecū, & in legatione, &
 in Prætura, & hic in Siciliā versatus es: ob hæc res, quoniā te locupletauit, hoc annulo au-
 reo dono. Vera hæc fuisset oratio, non enim iste annulus aureus abs te datus, istū virū for-
 tem, sed hominē locupletem esse declarat. Ita eundē annulū ab alio datū testē virtutis duce-
 remus: abs te donatū comitē pecunię iudicamus.

Dictū Iudices est de Decumano fru-
 mento, dictū de empto: extremū & reliquū est, de æstimateo, qd̄ tū magnitudine pecunię, tū
 iniurię genere, quēuis debet cōmouere: te vero eo magis, q; ad hoc crimen nō ingeniosa ali-
 qua defensio, sed improbißima confessio comparatur. Nā cū ex Siciliā & ex legibus frumē-
 tū ei in cellā sumere liceret: idq; frumētum Senatus ita æstimasset: quaternis HS. tritici mo-
 dium: binis, hordei: iste numero ad summā tritici adiecto, tritici modios singulos cū arato-
 ribus denariis ternis æstimauit. Non est in hoc crimen Hortensii: ne forte ad hoc meditare:
 multos sepe viros bonos, & fortes, & innocentes, cū aratoribus, & cū ciuitatibus frumētum
 in cellam qd̄ sumi oporteret, æstimasse, & pecuniā pro frumento abstulisse. Scio qd̄ soleat fie-
 ri: scio quid liceat: nihil qd̄ antea fuerat in consuetudine bonorū, nunc in istius facto repre-
 henditur: hoc reprehendo, q; cū in Siciliā HS. II. tritici modius esset, vt istius epistola ad te
 missa declarat, summū HS. ternis, id qd̄ & testimoniis omnibus, & tabulis aratorū planū fa-
 ctū antea est: tū iste pro tritici modis singulis, ternos ab aratorib; denarios exegit. Hoc cri-
 men est: vt intelligas non ex æstimatione, neq; externis denariis pendere crimen, sed ex cōiū-
 ctione annonę, atq; æstimationis. Etenim hæc æstimatio nata est Iudices initio nō ex Prætore,
 aut Consulū, sed ex aratorū, atq; ciuitatū cōmodo. Nemo em̄ fuit initio tā impudens, q; cū
 frumentū debere, pecuniā posceret. Certe hoc ab aratore primū est profectū, aut ab ea ci-
 uitate, cui imperabatur, cū aut frumentū vendidisset: aut seruare vellet: aut in eum locum,
 quo imperabatur, frumētū portare nollet: petiuit in beneficii loco, & gratię: vt sibi p̄ frumē-
 to, quanti frumentū esset, dare liceret. Ex huiusmodi principio, atq; ex liberalitate, atq; ac-
 cōmodatione magistratū, cōsuetudo æstimationis introducta est. Secuti sunt auariores ma-
 gistratus, qui tamen in auaritia sua non solū viā questus inuenerunt, verū etiā exitū, ac ra-
 tionē defensionis instituerūt. semp ad vltima, ac difficillima loca apportandū frumentū im-
 perare, vt vecturę difficultate ad quā vellent æstimationē peruenirent. In hoc genere facilior
 est existimatio, q̄ reprehensio. ideo q; eū, qui hoc facit, auarū possumus existimare: crimen
 in eo constituere, non tam facile possumus. q; videt̄ concedendum magistratibus nostris esse,
 vt iis, quo loco velint, frumentū accipere liceat. Itaq; hoc est, qd̄ multi fortasse fecerūt, & ita
 multi, vt ii quos innocētissimos meminimus, aut audiuimus, non fecerint. Quęro nunc a te
 Hortensii, cum vtris tādē istius factum collocaturus es: cum iis credo, qui benignitate addu-
 ctī per beneficium, & gratiam ciuitatibus cōcesserūt, vt nummos pro frumento darent. Ita
 credo: petiisse ab isto aratores, vt cum HS. ternis tritici modū vendere nō possent, pro sin-
 gulis modis, ternos denarios dare liceret. An quoniā hoc nō audes dicere, illuc cōfugies:
 vecturę difficultate adductos, ternos denarios dare maluisse. Cuius vecturę: quo ex loco: in
 quem locū ne portaret: Philomelo ne Ephesum: video qd̄ inter annonā... interesse soleat: vi-
 deo quot dierū viā sit: video Philomelēsibus expedire quanti Ephesi sit frumentū, tantū da-
 re potius in Phrygiā, q̄ Ephesum portare: aut ad emendū frumentū Ephesum pecuniā, &
 Legatos mittere. In Siciliā vero quid eiusmodi! Enna mediterranea est maxime. coge vt ad
 aquā tibi, id qd̄ summi iuris est, frumentū Ennenses metiantur, vel Plutiā, vel Halesam, vel
 Catinā, loca inter se maxime diuersa: eodem die, quo iusseris, deportabūt. Tametsi ne vectu-
 ra quidem opus est. Nam totus quæstus hic Iudices æstimationis, ex annonę natus est varie

Myoparo.

In cellā su-
mere,Æstima-
tio.

Annona.

Actio. V.

tate. Hoc em̄ Magistratus in prouincia assequi potest, vt ibi accipiat, vbi est carissimū. ideo valet ista ratio estimationis in Asia, valet in Hispania, valet in his prouinciis, in quibus vnū precium frumēto esse nō solet. In Sicilia vero quid cuiusq̄ intererat, quo loco daret! Neq̄. n. portandum erat: & quo quisq̄ vehere iussus esset, ibi tantidem frumētum emeret, quāti domi vendidisset. Quāobrem si quid Hortensi docere vis, aliquid ab isto simile estimatione, atq̄ a ceteris esse factum, doceas oportet: aliquo in loco Siciliae p̄tore Verre ternis denariis tritici modū fuisse. Vide quā tibi defensionē patefecerim, q̄ iniquā in socios, q̄ remotam ab utilitate Reip̄. q̄ seunctam a voluntate, atq̄ sententia legis: tu, cum tibi ego frumētum in meis agris, atq̄ in mea ciuitate, deniq̄ cum in iis locis, in quibus es, versaris, rē geris, puinciam administras, paratus sim dare, angulum mihi aliquem eligas prouincię, recōditum, ac derelictum: iubeas ibi me metiri, quo portare, nō expediat: vbi emere non possum: improbi facinus Iudices, non ferendum, nemini lege concessum, sed fortasse adhuc in nullo etiā vindicatum. Tamē ego hoc, qd̄ ferri nego posse, Verri Iudices concedo, & largior. Si vllō in loco eius prouincię frumētum tanti fuit, quanti iste estimauit, hoc crimē in istum reum valere oportere non arbitror. Verū enimvero, cum esset HS. binis, aut etiam ternis quibusuis in locis prouincię, duodenos sestertios exegisti. Si mihi tecum neq̄ de annona, neq̄ de estimatione tua potest esse controuersia: quid sedes! quid expectas! quid defendes! Vtrum tibi pecunie conciliatę videntur aduersum leges, aduersum Remp̄. cum maxīma sociorum iniuria: an vero id recte, ordine, e Rep̄. sine cuiusq̄ iniuria, factū esse defendes! Cū tibi Senatus ex erario pecuniā prōp̄sisset, & singulos tibi denarios adnumerasset, quos tu p̄ singulis modiis aratoribus solueres, qd̄ facere debuisti: si qd̄ L. Piso ille Frugi, q̄ legē de pecuniis repetūdis, primus tulit, cū emisisses quāti eēt, qd̄ suparet pecunie, retulisses. si vt ambitiosi hoīes, aut benigni, cū pluris Senatus estimasset, q̄ quanti esset annona: ex Senatus estimatione, nō ex annonę ratione soluisisses, sin vt pleriq̄ faciunt, in quo etiā erat aliquis questus, sed is honestus, atq̄ cōcessus, frumētum, quoniā vilis erat, ne emisisses, sumpsisisses id nūmorum, qd̄ tibi Senatus cele nomīne cōcesserat. Hoc vero quid est! quā habet rationem, non quero equitatis, sed ipsius improbitatis, atq̄ impudentię! Neq̄ enim est fere quicq̄, qd̄ homines palam facere audeant in Magistratu, quīs improbi, quin eius facti, si non bonā, at aliquam rationem afferre soleāt. Hoc quid est: venit P̄tor: frumētum, inquit, me abs te emere oportet. optume. modium denario. benigne ac liberaliter: nā ego tribus HS. nō possum vendere. mihi frumēto nō opus est: nummos volo. nā speraueram, inquit arator, me ad denarios peruenturum: sed si ita necesse est, quanti frumentū sit cōsidera. Video esse binis HS. quid ergo a me tibi nummox̄ dari potest, cum Senatus tibi quaternos nummos dederit! Quid possit attendite. & vos quaso simul Iudices equitatē P̄toris attendite. Quaternos HS. quos mihi Senatus decreuit, & ex arario dedit, ego habebō, & in cistam trāsferam ex fisco. Quid postea! quid! pro singulis modiis, quos tibi impero, tu mihi octonos HS. dato. qua ratione! quid queris rationem! non tantam rationē res habet, quātam utilitatē, atq̄ p̄dam. Dic, inquit ille, planius. Senatus te voluit mihi nummos metiri, frumētum dare: tu eos nummos quos mihi Senatus dare voluit, ipse habebis: a me, cui singulos denarios dari oportuit, binos aufers! & huic p̄dæ ac dirptioni cellæ nomē imponis! Hęc deerat iniuria, & hęc calamitas aratoribus te P̄tore, qua reliquis fortunis omnibus euerterentur. Nam quid esse reliqui poterat ei, qui per hęc iniuriam non modo frumentum omne amittere, sed etiam omne instrumentum vendere cogere tur! Quo enim se verteret non habebat: ex quo fructu nūmos quos tibi daret, inueniret! Decumarum nomīne tantum erat ablatum, quantum voluntas tulerat Apronii: pro alteris decumis, emptox̄ frumento, aut nihil datum, aut tantum datum quantum reliqui scriba fecerat: aut vltro etiam, id quod didicistis, ablatum. Cogantur etiam nummi ab aratore, quo modo! quo iure! quo exemplo! Nam cum fructus diripiebantur aratorum, atq̄ omni lacerebantur iniuria, videbatur id perdere arator, quod aratro ipse quæsisset, in quo elaborasset, quod agri, segetesq̄ extulissent. quibus iniuriis grauissimis tamen illud erat miserum solatiū, qd̄ id perdere videbatur, qd̄ alio P̄. eodē ex agro, reparare posset. Nūmos vero vt daret arator, quos nō aratro, ac manu querit: boues, & aratrū ipsum, & omne instrumentū vedat necesse est. Nō em̄ debetis hoc cogitare: habet idē in nūmis, habet idē in vrbānis p̄diis. Nam cū aratori onus aliquod imponitur, nō omnes, si que sunt p̄terea, facultates, sed arationis ipsius vis, ac ratio consideranda est: quid ea sustinere, quid pati, quid efficere possit, ac des

beat. quod illi quoque sunt homines ab isto omni ratione exinaniti, ac perditissimi: tamen hoc vobis est statuendum, quid aratorem ipsum arationis nomine muneris in Rempublica, fungi, ac sustinere velitis. Imponitis decumas, patiuntur. alteras, temporibus vestris seruiendum putant. dent emptum preterea, dabunt si voletis. Hec quae sint grauiora, & quid his rebus detractis possit ad dominos puri, ac reliqui peruenire, credo vos ex vestris rebus rusticis coniectura assequi posse. Addite nunc eodem istius edicta, instituta, iniurias: addite Apronii, Veneriorumque seruatorum in agro Decumano regna, ac rapinas. quae haec omitto, de cella loquor. Placet ne vobis in cellam Magistratibus nostris frumentum Siculos gratis dare: quid hoc indignius: quod iniquius: atque hoc scitote aratoribus hoc Praetor optandum ac petendum fuisse. Sositenus est Entellinus homo cum primis civitatis prudens, & domi nobilis, cuius verba audistis, quae ad hoc iudicium legatus publice cum Arthemone, & Menisco primariis viris missus est. Is cum in Senatu Entellino multa mecum de istius iniuriis ageret, hoc dixit: si hoc de cella, atque hac estimatione concederetur, velle Siculos Senatui polliceri frumentum in cellam gratis, ut post haec tantas pecunias Magistratibus nostris decerneremus. Perspicere vos certo scio, Siculis quanto opere hoc expediat, non ad equitatis conditionem, sed ad minima malorum eligenda. Nam qui mille modium Verris, suae partis in cellam gratis dedisset: duo millia nummum, aut summum tria dedisset: idem nunc pro eodem numero frumenti HS. VIII. millia dare coactus est. hoc arator assequi per triennium certo fructu suo non potuit, vendiderit instrumentum necesse est. quod si hoc munus, & vectigal aratio tolerare, hoc est Sicilia ferre, ac pati potest, Populo Romano ferat potius, quam nostris Magistratibus. Magna est pecunia, magnum preclarumque vectigal: si modo id salua provincia, si sine iniuria sociorum percipere possitis, nihil detraho. Magistratibus tantumdem detur in cellam, quantum semper datum est. quod preterea Verres imperat, id si facere non possunt, recusent: si possunt, populi Romano potius hoc sit vectigal, quam praeda Praetoris. Deinde cur in vno genere solo frumenti ista estimatio constituitur: si est equa, & ferenda, populo Romano. Sicilia decumas det: per singulis tritici modis, ternos denarios: sibi habeat frumentum. Data tibi pecunia est Verres: vna, qua frumentum tibi emeris in cellam: altera, qua frumentum emeris a civitatibus, quod Romam mitteres. tibi data pecunia domi retineres: & praeterea pecuniam magnam tuo nomine aufers. Fac idem in eo frumento, quod ad Populum Romano pertinet, exige eadem estimationem pecuniam a civitatibus, & refer quam accepisti. tum referri erit ararium Populi Romano. quae vnaque Refertur.

At enim istam rem in publico frumento Sicilia non ferret: haec res in meo frumento tulit. proinde quasi aut equior sit ista estimatio in tuo, quam in Populo Romano. comodo: aut ea res, quam ego dico, & ea, quam tu fecisti, inter se genere iniuriae, non magnitudine pecuniae differat. Verum istam ipsam cellam ferre nullo modo possunt, ut omnia remittant: ut omnibus iniuriis, & calamitatibus, quas te Praetor tulerunt, in posterum liberent, istam se cellam, atque istam estimationem negant villo modo ferre posse. Multa Sophocles Agrigentinus apud Cn. Pompeium Consul nuper homo discretissimus, & omni doctrina, & virtute ornatissimus per tota Sicilia de aratorum miseriis grauius, ac copiose dixisse, ac deplorasse dicit. Ex quibus hoc, iis qui aderant, (Nam magno conuentu acta res est) indignissimum videbat: qua in re Senatus optime, ac benignissime cum aratoribus egisset, large liberaliterque estimasset, in ea re praedari Praetorem, bonis everti aratores: & id non modo fieri, sed ita fieri, quasi liceat, concessumque sit. Quid ad haec Hortensius: falsum esse crimine: hoc nunquam dicet. non magnam hac ratione pecuniam captam: ne id quidem dicet. non iniuriam factam Siculis, atque aratoribus: qui poterit dicere: Quid igitur dicet: fecisse alios: quod est hoc: vtrum criminis defensio, an comitatus exilio queritur: tu in hac Republica, atque in hac hominum libidine, & ut ad huc habuit se status iudiciorum, etiam licentia, non ex iure, non ex equitate, non ex lege, non ex eo, quod licuerit, sed ex eo, quod aliquis fecerit, id, quod reprehendit, recte factum esse defendes: Fecerunt aliqui multa, cur in hoc vno crimine isto genere defensionis vteris: Sunt quaedam omnino in te singularia, quae in nullum alium hominem dici, neque conuenire possunt: quaedam tibi cum multis communia. Ergo, ut omittam tuos peculatus, ut ob ius dicendum pecunias acceptas, ut eiusmodi cetera, quae forsitan alii quoque etiam fecerint: illud, in quo te grauissime accusavi, quod ob iudicandam rem pecuniam accepisses, eadem ista ratione defendes: fecisse alios: Ut ego assentiar orationi, defensionem tamen non probabo. Potius enim te damnato, ceteris angustior locus improbitatis defendendae relinquetur: quam te absoluto, alii quod audacissime fecerunt, recte fecisse existimetur. Lugent omnes provinciae: querunt omnes liberi populi: regna denique iam omnia de nostris cupiditatibus, & iniuriis expostulant: locus intra oceanum iam nullus est, neque tam longinquus, neque tam receditus, quo non per haec tempora nostrorum hominum libido, iniquitasque peruaferit.

Actio. V.

Exempla.

fustinere iam populus Ro. omnium nationum non vim, non arma, non bellum, sed luctum, lachrymas, querimonias non potest. In eiusmodi re, ac moribus, si is qui erit adductus in iudicium, cum manifestis in flagitiis tenebitur, alios eadem fecisse dicet, illi exempla non deerunt, Reip. salus deerit, si improborum exemplis improbi, iudicio, ac periculo liberabuntur. Placent vobis hominum mores: placet ita geri magistratus, ut geruntur: placet socios sic tractari, quod restat, ut per haec tempora tractatos videtis: cur haec a me opera consumitur: quid sedetis: cur non in media oratione mea confurgitis, atque disceditis: Vultis autem istorum audacias, ac libidines aliqua ex parte referre: desinite dubitare, utrum sit vtilius, propter multos improbos vni parcere, an vnus improbi supplicio multorum improbitate coercere. Tametsi quae ista sunt exempla multorum: nam cum in causa tanta, cum in crimine maximo dici a defensore coeptum est, factitatum esse aliquid: expectant illi qui audiunt, exempla ex veteri memoria, & monimentis, ac literis, plena dignitatis, plena antiquitatis: haec plurimum solent, & auctoritatis habere ad probandum, & iucunditatis ad audiendum. Africanos mihi, & Catones, & Lelios commemorabis: & eos fecisse idem dices: quis res non placeat, tamen contra hominum auctoritatem pugnare non potero. An cum eos non poteris proferre, hos recites, Q. Catulum patrem, C. Marium, Q. Scaeuolam, M. Scaurum, Q. Metellum: quomodo omnes provincias habuerunt: & frumentum cellae nomine imperauerunt. Magna est hominum auctoritas, & tanta, ut etiam delicti suspicionem tegere possit. Non habes ne ex his quidem hominibus qui nuper fuerunt, vllum auctorem istius estimationis. Quo me igitur, aut ad quae exempla reuocas: ab illis hominibus, qui tum versati sunt in Republica, cum & optimi mores erant, & hominum estimatio grauis habebatur, & iudicia seuera fiebant, ad hanc hominum licentiam, & libidinem me abducis: & in quos aliquid exempli populus Ro. statui putat oportere, ab his tu defensionis exempla queris: Non fugio ne hos quidem mores, dummodo ex his ea quae probat populus Ro. exempla, non ea quae condemnat, sequamur. non circumspectiam, non queram foris, cum habeas Iudices principes ciuitatis, P. Seruilius, Q. Catulum: qui tanta auctoritate sunt, tantis rebus gestis, ut in illo antiquorum, & clarissimorum hominum, de quibus antea dixi, numero reponantur. Exempla querimus: & ea non antiqua. modo uterque horum exercitum habuit, quare Hortensi, quam te recentia exempla delectant, quid fecerint. Ita ne vero: Q. Catulus frumento est usus, pecuniam non coegit: P. Seruilius quinquenium exercitui cum praesset, & ista ratione innumerabilem pecuniam facere posset, non statuit sibi quicquam licere, quod non patrem suum, non auum Q. Metellum facere vidisset: C. Verres reperietur, qui quod expedit, id licere dicat: quod nemo improbus fecerit, id aliorum exemplo se fecisse defendat: At in Sicilia factitatum est. quare est ista conditio Siciliae: cur, quae optimo iure propter vetustatem, fidelitatem, propinquitatem esse debet, huic praecipua lex iniuriae definitur: Sed in ista ipsa Sicilia, non queram exemplum foris, hoc ipso ex consilio utar exemplis. C. Marcellum te appello, Siciliae provinciae, cum esses pro Consule, praefuisti. num quae in tuo imperio pecuniae cellae nomine coactae sunt: neque ego hoc in tua laude pono. alia sunt tua facta, atque consilia summa laude digna: quibus illam tuam provinciam afflictam, & perditam erexisti, atque recreasti. Nam hoc de cella ante Lepidus quidem fecerat, cui tu successisti. Quae sunt tibi igitur exempla in Sicilia cellae: si hoc crimen non modo Marcelli factum, sed ne Lepidus quidem potes defendere. An me ad M. Antonii estimationem frumenti, exactionemque pecuniae reuocaturus es: Ita, inquit, ad M. Antonium. hoc enim mihi significasse, & annuisse visus est. Ex omnibus ne igitur Populi Ro. praetoribus, Consulibus, imperatoribus, M. Antonium delegisti: & eius vnus improbissimum factum, quod imitarere: & hic utrum mihi difficile est dicere: an his estimare: ita se in isto infinito imperio M. Antonium gessisse, ut multo istum perniciosius sit dicere, se in re improbissima voluisse Antonium imitari: quam se possit defendere, nihil in vita se M. Antonio simile fecisse. Homines in iudiciis ad crimen defendendum, non quid fecerint quisquam, proferre solent, sed quod probarint. Antonium, cum multa contra sociorum salutem, multa contra voluntatem provinciarum, & faceret, & cogitaret, in mediis eius iniuriis, & cupiditatibus mors oppressit. tu mihi quasi eius omnia facta, atque consilia Senatus, populique Ro. Iudices comprobarint: ita Antonium exemplo istius audaciam defendis. At idem fecit Sacerdos, hominem innocenter, & summa prudentia praeditum nominas: sed tum idem fecisse erit estimandus, si eodem consilio fecerit. Nam genus estimationis ipsum, a me nunquam est reprehensum: sed eius equitas, aratorum comodo, & voluntate perpenditur. Non potest reprehendi vlla estimatio, quae aratori non modo incommoda non est, sed etiam grata est. Sacerdos ut in provinciam venit, frumentum in cellam imperauit, cum esset ante nouum tritici modum, HS. XV. petiuerunt ab eo ciuitates ut esti-

maret. remissior aliquanto eius fuit estimatio, q̄ annona. Nā estimauit denariis. III. Vides eā
 de estimationē propter tēporis dissimilitudinē, in illo laudis causam habere, in te criminis!
 in illo beneficii, in te iniurię: Eodē tēpore Antonius. III. denariis estimauit post messem, sum-
 ma in vilitate, cū aratores frumentū dare gratis malebāt: & aiebat, se tantidē estimasse, quātī
 Sacerdotē, neq; mentiebatur: sed eadem ista estimatione alter subleuarat aratores, alter euer-
 terat. Q; nisi omnis frumētī ratio, ex tēporibus esset, & annona, nō ex numero, neq; ex sum-
 ma consideranda, nunq̄ tā grati hi sesquimodii Q. Hortensi fuissent, quos tu cū ad mensurę
 tam exiguā rationem, populo Ro. in capita descripsisses, gratissimū omnibus fecisti. Caritas Caritas
annona:
 em̄ annonę faciebat, vt istuc, qđ re paruum videbatur, tēpore magnū videretur. Idē istuc si
 in vilitate, populo Ro. largiri voluisses, derisum tuū beneficiū esset, atq; cōtemptū. Noli igitur
 dicere istū idem fecisse, qđ Sacerdotē: quoniā non eo tempore, neq; simili fecit anno, dici-
 to potius, quoniā habes auctorē idoneum, qđ Antonius vno aduentu, & vix mensuris ciba-
 riis fecerit, id istum per trienniū fecisse: & istius innocentia M. Antonii facto, atq; auctorita-
 te defendito. Nā de Sex. quidē Peduceo fortissimo, atq; innocētissimo viro qđ dicitis: de quo
 quis vnq̄ arator questus est: aut qs non ad hoc tempus innocētissimā omnium diligētissimāq;
 Pręturā illius hominis existimauit: Biennio puincia obtinuit, cum alter annus in vilitate,
 alter in summa caritate fuerit: num aut in vilitate nummū arator quisq; dedit: aut in cari-
 tate de estimatione frumētī questus est: At vberiora cibaria facta sunt caritate. credo: neq; id
 est nouū, neq; reprehēdendum. Modo C. Sentium vidimus hoīem vetere illa, ac singulari in
 nocentia pręditum, propter caritatē frumenti, quę fuerat in Macedonia, permagnā ex ciba-
 riis pecuniam deportare. Quāobrem nō ego inuideo tuis cōmodis, si qua ad te lege venerūt:
 iniuriam queror, improbitatē arguo, auaritiā in crimē, & in iudiciū voco. Q; si suspitio-
 nes iniicere voletis, ad plures hoīes, & ad plures puincias crimē hoc pertinere: nō ego istam
 defensionē vestram pertimescā, sed me omnium puinciarum defensorem esse profitebor. Etem̄
 hoc dico, & magna voce dico: vbiq; hoc factū est, improbe factū est: quicūq; hoc fecit, sup-
 plicio dignus est. Nā per deos immortales videte Iudices, & prospicite animis qđ futurū sit.
 Multi magnas pecunias ab inuitis ciuitatibus, atq; ab inuitis aratoribus ista rōne celle noīe
 coegerūt, (omnino ego neminē video, pręter istū, sed do hoc vobis, & concedo, esse multos)
 in hoc homine rē adductā in iudiciū videtis, quid facere potestis: vtrū cū Iudices sitis de pe-
 cunia capta, conciliata, tantā pecuniā captam negligere: an cū lex sociorū causa rogata sit, so-
 ciorū querimonias nō audire! Verū hoc quoq; vobis remitto: negligite pręterita, si vultis: Remittete
 sed ne reliquas spes turbetis, atq; omnes puincias euertatis, id prouidete: ne auaritię, quę
 antehac occultis itineribus, atq; angustiis vtī solebat, auctoritate vestra vā patefaciat is illu-
 strē atq; latam. Nā si hoc pbatis, & si hoc licere, pecunias isto noīe capi, iudicatis, certe hoc,
 qđ adhuc nemo nisi improbissimus fecit, posthac nemo nisi stultissimus nō faciet. Improbi
 sunt, qui pecunias cōtra leges cogunt: stulti, qui qđ licere iudicatū est, prętermittūt. Deinde
 Iudices videte, qđ infinitā sitis hominibus licentiā pecuniarū eripiendarum daturi. Si ternos
 denarios qui coegit, erit absolutus: quaternos, denos deniq; aut videnos coget alius. quę
 erit reprehensio! in quo primū iniurię gradu resistere incipiet seueritas iudicis! quotus erit
 iste denarius, qui nō sit deferendus! & in quo primū estimationis iniquitas, atq; improbitas
 reprehēdatur! Nō em̄ a vobis summa, sed genus estimationis est cōprobatum, neq; hoc pote-
 stis iudicare, ternis denariis estimare licere. Vbi em̄ semel ab annonę ratione, & ab aratorum
 voluntate res ad Prętoris libidinē translata est, nō est iam in lege, atq; in officio, sed in volun-
 tate hominū, atq; audacia positus modus estimādī. Quapropter si vos semel in iudicādo fi-
 nem aequitatis, & legis transferitis, scitote vos nullū ceteris in estimando finē improbitatis
 & auaritię reliquisse. Videte igitur qđ multa simul a vobis postulētur. absoluite eum, qđ se fa-
 teatur maximas pecunias cū summa sociorū iniuria cepisse, nō satis. sunt alii quoq; complu-
 res, qđ idem fecerint: absoluite etiam illos, si qui sunt, vt vno iudicio q̄ plurimos impios libere-
 tis. ne id qđ satis est, facite, vt ceteris posthac idē liceat. licebit. at hoc parū est. permittite vt
 liceat, quātī quisq; velit, tantī estimet. estimabit. Videtis iā pfecto Iudices hac estimatione a
 vobis comprobata, neq; modū posthac auaritię cuiusq;, neq; pœnam improbitatis futuram.
 Quas ob res quid agis Hortēsi: consul es designatus, puinciam sortitus es: de estimatione
 cum dices frumenti, sic te audiemus, quasi id quod ab isto recte factum esse defendes, te factu-
 rum profiteare: & quasi qđ isti licitum esse dices, vehemēter cupias tibi licere. Atqui si id li-

† auaritia.

Actio. V.

cebit: nihil est, quod putetis quicquam posthac commissurum, ut de pecuniis repetundis condemnari possit. Quantam enim quisque concupierit pecuniam, tantam licebit pro celle nomine estimationis magnitudine consequatur. At enim est quiddam, quod etiam si palam in defendendo non dicit Hortensius, tamen ita dicit, ut vos id suspicari, & cogitare possitis: pertinere hoc ad commodum Senatorium: pertinere ad utilitatem eorum, qui iudicent, quod in provinciis cum potestate, aut cum legatione se futuros aliquando arbitrentur. Preclaros viros existimas Iudices nos habere, quos alienis peccatis concessuros putes, quo facilius ipsos peccare liceat. Ergo id volumus populum Romanum, id provincias, id socios, nationesque exteras existimare: si Senatores iudicent, hoc certe unum genus infinite pecunie pro summa iniuria cogende nullo modo posse reprehendi: Quod si ita est, quod possumus contra illum proterere dicere, quod quotidie templum tenet, quod Respublica sistere negat posse, nisi ad equestrem ordinem iudicia referant: Quod si ille hoc unum agitare coeperit, esse aliquod genus cogende pecunie, senatorum commune, & iam prope concessum ordini, quo genere ab sociis maxima pecunia pro summa iniuria auferatur, neque illud modo Senatoriis iudiciis reprehendi posse: idque dum equester ordo iudicaret, nunquam esse commissum: quis obstat: quis erit tam cupidus vestri: tam fautor ordinis: quod de transferendis iudiciis possit recusare: Atque utinam posset aliqua ratione hoc crimine, quod ius falsa, modo humana, atque visitata defendere, minore periculo vestro, minore periculo provinciarum omnium, iudicaretis. Negaret hic estimatione se usum, vos id credidisse homini, non factum comprobasse videremini. Nullo modo negare potest, urget tota Sicilia: nemo est ex tanto numero aratorum, a quo pecunia cellae nomine non sit exacta. Velle etiam hoc posset dicere, nihil ad se istam rationem pertinere: per questores rem frumentariam esse administratam, ne id quidem ei licet dicere: propterea quod ipsius literae recitant ad civitates de ternis denariis missae. Quae est igitur defensio: feci quod arguis, coegi pecunias maximas cellae nomine, sed hoc mihi licuit: vobis, si prospicitis, licebit. Periculosum provinciis, genus iniuriae confirmari iudicio, perniciosum nostro ordini, populum Romanum existimare, non posse eos homines qui ipsi legibus teneant, leges in iudicando religiose defendere. Atque isto proterere Iudices non solum estimandi frumenti modus non fuit, sed ne imperandi quidem. Neque enim id quod debebat, sed quantum commodum fuit, imperavit. Summam faciam vobis ex publicis literis, & testimoniis civitatum frumenti in cellam imperati, reperietis quinque tanto Iudices amplius istum, quam quantum ei in cellam sumere licitum sit, civitatibus imperasse. Quid ad hanc impudentiam addi potest: si & aestimavit tantum, ut homines ferre non possent: & tanto plus quam erat ei concessum legibus, imperavit: Quae propter cognita tota re frumentaria Iudices, iam facillime perspicere potestis, amissam esse populo Romano, Siciliam fructuosissimam, atque opportunissimam provinciam, nisi eam vos istius damnatione recusat. Quid est enim Sicilia, si ei agri cultionem sustuleris: & si aratorum numerum, ac nomen extinxeris: Quid enim potest esse in calamitate residui, quod non ad miseros aratores isto proterere pro summa iniuria ignominiamque generavit: quibus, cum Decumas dare deberent, vix ipsis decumae relictas sunt: cum pecunia deberet, soluta non est: cum optima estimatione Senatus frumentum eos in cellam dare voluisset, etiam instrumenta agrorum vendere coacti sunt. Dixi iam antea Iudices: ut has omnes iniurias tollatis, tamen ipsam rationem arandi spero magis, & incunctitate quadam, quam fructu, atque emolumento teneri. Etenim ad incertum casum, & eventum, certus quotannis labor, & certus sumptus impendit. Annona porro precium, nisi in calamitate fructuum non habet. Si autem ubertas in percipiendis fructibus fuit, consequitur vilitas in vendendis: ut aut male vendendum intelligas, si processit: aut male perceptos fructus, si recte licet vendere. Totae autem res rusticae eiusmodi sunt, ut eas non ratio, neque labor, sed res incertissime veteri, tempestateque moderentur. Hinc cum unquam decumae lege, & conditione trahantur: altere novis institutis, propter annonae rationem imperentur: ematur propterea frumentum quotannis publice: postremo etiam in cellam magistratibus, & legatis imperet: quid, aut quantum propterea est, quod aut liberum possit habere ille arator, ac dominus in potestate, suorum fructuum: aut in ipsis fructibus solutum: Quod si haec ferunt omnia: si vobis potius, ac populo Romano, quam sibi, & suis commodis, opera, sumptu, labore deferunt: etiam ne haec nova debent edicta, & imperia proterorum, & Apronii dominatione, & Veneriorum servorum furta, rapinasque proferre: etiam ne frumentum pro empto gratis dare: etiam ne in cellam, cum cupiant gratis dare ultro, pecuniam grandem dare: etiam ne haec tot detrimenta, atque damna cum maximis iniuriis contumeliosaque proferre: Itaque haec Iudices, quae pati nullo modo potuerunt, non pertulerunt, arationes tota Sicilia deferretas, atque a dominis relictas esse cognoscitis: neque quicquam aliud agitur hoc iudicio, nisi ut antiquissimi socii, fidelissimique Siculi, coloni populi Romano, atque aratotes, vestra severitate, & diligentia, me duce, atque auctore, in agros, atque in sedes suas revertantur.

Summa faciam

Cultio
agri.

Res rusticae
cuiusmodi.

Proferre.